

ABONAMENTUL :

pe an . . . 28— Cor.
pe jumătate an 14—
pe luni . . . 7—
pe săptămână . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:
pe an . . . 40— franci

Telefon
oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrlayi Nru 11 a

—
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trația.

—
Mășimate publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

—
Manuscrisurile nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Cuvânt de chemare

Imprejurările între cari se țintește la înființarea bisericii gr. cat. maghiare și modul în de obște cunoscut, cum se plănuiește înființarea acestei biserici, trebuie să umple de adâncă îngrijorare inimile tuturar credincioșilor buni și adevărați ai bisericii gr. cat. române.

Poporul român a ținut totdeauna cu sfințenie la așezămintele sale religioase și în decursul veacurilor a aflat scut și mângâiere în sinul bisericii sale, găsind în Sionul Românesc un puternic, nebiruit apărător al existenței sale.

Autonomia și integritatea teritorială a Provinciei noastre metropolitane greco-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș și caracterul românesc al bisericii noastre unite cu Roma este o scumpă moștenire primită dela Părinții noștri, pe care în strânsă unire cu Prota Părinți noștri Arhiepiscopului datori suntem să o apărăm față de orice încercare potrivnică, ca neatinsă să o lăsăm fiilor și nepoturilor noastre.

Pentru împlinirea acestei mari și sfinte datorii și cu scopul manifestării voinței obștești a Românilor greco-catolici, subscriși în această convocăm o

Conferință generală

credincioșilor greco-catolici din Provincia metropolitană de Alba-Iulia și Făgăraș

pe ziua de 29 mai st. n. 1912 în ALBA-IULIA

următoarea ordine de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Constituirea conferinței.
3. Debatere asupra plănuitii înființării a bisericii gr. cat. maghiare și aducerea unei rezoluțiuni în această chestiune în vederea menținerii drepturilor și integrității bisericii noastre.
4. Eventuale propuneri și
5. Încheierea conferinței.

Suntem convinși, că cuvântul nostru de chemare va găsi răsunet în inimile tuturar fiilor credincioși — preoți și mireni ai bisericii noastre, ca întrunindu-ne și sfătuindu-ne să putem lua măsurile potrivite pentru apărarea bisericii noastre greco-catolice române.

Veniți cu toții, fii adevărați ai bisericii noastre, ca în aceste zile de grea încercare să ne putem arăta nedumeririle și mângâierea cu glas puternic voința noastră.

Budapesta, la 23 April 1912.

Gheorghe Achim
Alexandru Cormoș Alexandrescu
dr. Carol Barbul
dr. Clemente Barbul
Gavril Barbul
Eugen Bian
dr. Ioan Bian
dr. Gheorghe Bilașcu
dr. Iosif Boca
dr. Romul Boila
dr. Victor Bontescu
dr. Ioan Boros
dr. Eugen Bran
dr. Ioan Cherecheș
Simion Căluțiu
dr. Ilie Chindriș
dr. Vasile Chindriș
dr. Iuliu Chiș
dr. Ioan Ciordaș
Florian Cocian
dr. Toma Cornea
Andrei Cozma
dr. Tit Doboș
dr. Gheorghe David
dr. Victor Deleu
dr. Andrei Doboș
dr. Teofil Dragoș
dr. Ioan Erdeli
dr. Amos Frâncu
dr. Ladislau Gyurko
dr. Grigore German,
Iuniu Brut Hodoșiu,
Francisc Hossu Longin,
dr. Ioan Harșia,

dr. Aurel Isac,
dr. Gavril Iuga,
dr. Salvator Jurca,
dr. Demetriu Kiss,
dr. Vasile Lucaciu,
dr. Andreiu Macaveiu
dr. Titu Mălai
dr. Iuliu Maniu,
dr. Cassiu Maniu,
dr. Ioan Marciac,
Iulian Marciac,
dr. Ilie Mariș,
dr. Sebastian Marta,
dr. Coriolan Meseșan,
dr. Liviu Micșa,
dr. Augustin Mircea,
dr. Tudor Moisil,
dr. Ioan Moldovan,
dr. Ioan Mihalyi,
dr. Teodor Mihali,
dr. Alexandru Morar,
dr. Stefan Morar,
dr. Iuliu Morar,
Ioan F. Negrățiu jun.
dr. Aurel Nilvan,
Nicolae Nilvan,
dr. Ioan Oltean, (Ludoș).
dr. Ioan Oltean, (Lăpuș).
dr. Victor Onișor,
Mihail Pășcuț,
dr. Silviu Pășcuț,
dr. Ioan Pantea,
dr. Gheorghe Pătăcean,
Alexa Pocol,

dr. Andreiu Pop,
dr. Coriolan Pop,
dr. Emil Pop,
dr. Gheorghe Pop,
Georghe Pop,
Gheorghe Pop de Băsești
dr. Iustin Pop,
dr. Izidor Pop,
dr. Laurențiu Pop,
dr. Ioan Pop,
Iuliu Pop,
Petru Pop,
dr. Stefan C. Pop,
dr. Gheorghe Popescu,
dr. Iuliu Pordea,
dr. Valeriu Poruțiu,
dr. Titu Perția,
Vasile Ranta,
dr. Octavian Russu,
Ioan Savanyu,
dr. Nicolae Șerban,
Alexandru Stan,
dr. Coriolan Steer,
dr. Danil Szabo,
dr. Ioan Szabo,
dr. Simion Tamaș
dr. Gavril Tripon,
dr. Liviu Țigărean,
dr. Ioan Vălean,
dr. Alexandru Vaida,
dr. Ioan Vaida,
dr. Camil Velican,
Virgil Vlad.

INTERNE

Meetingul împotriva episcopiei maghiare. S'a publicat la timpul său, că consfătuirea intimă ținută la Budapesta, în 23 april de fruntașii bisericii gr.-cat., a hotărât ținerea meetingului privitor la înființarea episcopiei gr.-cat. maghiare pe ziua de 28 mai st. n. în Alba-Iulia. Având însă în vedere, că în Alba-Iulia în 28 mai st. n. se ține târg de săptămână, când poliția nu admite ținerea adunărilor, comitetul aranjator a fost silit — după cum se vede și din convocatorul publicat — să convoace meetingul plănuț pe miercuri 29 mai st. n.

*

Partid republican unguresc. *Căpiva republican din Budapesta, socotind spiritul public al societății maghiare destul de modernizat ca să poată câștiga și un partid republican un colțisor cât de mic în viața publică a țării acesteia, au convocat pe ziua de 27 mai st. n. o adunare de constituire a lui.*

Din norocire pentru republicanism, care putea fi compromis la Budapesta, afacerea n'a trecut mai departe de poliție.

Căpitanul orașului Budapesta a pus capăt partidului republican în fașă prin următoarea decizie:

„Această înștiințare (a adunării de constituire — N. Red.) n'o iau la cunoștință; iar ținerea adunării plănuite o opresc.”

Alătură apoi următoarea motivare:

„Adunarea anunțată urmărește întemeierea partidului republican, deci înființarea unei asemenea organizații, a cărei mărturisire ținută este răspândirea ideilor republicane. Răspândirea acestor idei însă conduce în rezultatele ei ultime la atacul formei constituționale a statului, a așezămintelor constituționale deci la delictul prescripționat prin art. V. paragraful 173 al legii din 1878.

Deoarece însă chemarea și datoria autorității polițienești e aceea de a preveni și de a împiedica săvârșirea delictelor, cu mijloacele legale ce-i stau la îndemână, nu pot lua la cunoștință adunarea anunțată...”

E posibil însă ca să fi știut căpitanul orașului despre așa ceva încă înaintea celor ce au convocat adunarea...

Fiindcă imperialiștii noștri au inscenat

până acum sperietori și mai neghioabe pentru Viena, decât ar fi de pildă aceasta.

*

Muzulmanii din Bosnia pentru creați. Clubul muzulmanilor din Bosnia s'a întrunit sâmbătă în ședință extraordinară, la care au luat parte și membrii clubului croat. Cu ocaziunea aceasta s'a discutat ce atitudine să ia frații de sânge din Bosnia și Herțegovina și croaților, față de numirea comisarului regesc în Croația. După desbateri vii și animate, în cursul cărora s'a înfierat după cuviință politica barbară a guvernelor ungare față de naționalități, s'a primit o moțiune, în care poporul din Croația protestează împotriva stărilor anormale introduse în Croația și asigură pe frații prigoniți de solidaritatea întregii populațiuni din Bosnia și Herțegovina.

*

Adunări populare pentru votul universal. Deși azi opinia publică maghiară, de voie de nevoie, pare hotărâtă a se împăca cu o reformă electorală cârpită cu înțelepciunea tuturor partidelor plus „supremația”, se mai țin, totuși, din vreme în vreme, adunări populare pentru sufragiul universal „nefalsificat”.

În felul acesta cel puțin se dovedește că „Liga votului universal” mai trăiește...

Duminecă a ținut la Lajoskomárom, în tovărășia partidului socialdemocrat 48-ist, o adunare de câteva mii de oameni, la care au luat parte și doi delegați din Budapesta.

În aceeași zi a ținut adunare de popor pentru votul universal și partidul național slovac la Liptoszentmiklós.

Aceasta, ca și alte manifestări politice ale tovarășilor noștri de suferințe, dovedește același diapazon scăzut al intransigenței lor de odioasă.

Matias Bella, fostul deputat slovac, a cuvântat pentru același vot obșteșc pentru care luptă partidul nostru; dar nu putem înțelege ce înseamnă solidarizarea în această chestie cu partidul justhișt, care nu scapă nici o ocazie spre a dovedi că, în ultimă analiză, ține mai mult la „supremație” decât la votul universal.

S'a vorbit și despre școala națională slovacă, iar moțiunea, pe lângă cele de mai sus, a atins și situația din Croația.

*

Ședința de ieri a camerei ungare. Ședința se deschide la orele 10 și jumătate în prezența unui mare număr de membri. Interesul deosebit ce-l arată deputații față de desbaterile parlamentare, își are explicarea în împrejurarea că

în ședința asta își precizează șefii partidelor din opoziție atitudinea față de noul cabinet Lukács. Obiectul discuției îl formează discursul ce l-a rostit noul prim-ministru cu ocaziunea prezentării guvernului.

Verbește întâiu contele *Apponyi* în numele partidului ko-suthist. Se întreabă, care poate fi motivul înlăturării lui Khuen. Încrederea majorității o are încă, se vede deci că a pierdut încrederea suveranului. Or asta aduce țara în fața unei enigme. Lukács, care cu câteva săptămâni înainte numai, se declara întru toate solidar cu șeful său, Khuen, vine astăzi și se însăreinează el cu formarea noului guvern. În ce privește reforma militară situația parlamentului e astăzi mai grea ca oricând altădată. Datorința cea mai mare a guvernului e să înființeze noua lege a votului universal. O problemă atât de grea numai în bună înțelegere cu celelalte partide o va putea realiza, și nicidecum prin înfrângerea opoziției cum ne punea în vedere d. prim-ministru în discursul-program.

Trecând la chestia croată și la evenimentele ce s'au petrecut zilele trecute în delegațiuni în legătură cu această chestiune, critică ținuta prea rezervată și nehotărâtă a guvernului. Am fost nevoiți să suferim fără cuvânt de împotrivire amestecul lui Aufferberg și a delegaților austriaci în afacerile noastre pur interne, o atitudine cum nu se poate mai rașinoasă nu numai pentru guvernul ungar, dar pentru întreaga țară chiar. Lukács era dator să rupă ori ce legături politice cu prim-ministrul Stürgkh. Guvernul Lukács, care nu poate conta nici la sprijinul Vienei, nu se va putea gândi nici odată la zdrobirea opoziției.

Din partea justhiștilor vorbește *Bakonyi Samu*, cerând înființarea urgentă a sufragiului universal, egal și secret. Partidul nostru, spune Bakonyi, e hotărât să poarte lupta până la extrem împotriva guvernului, dacă acesta va întârzia încă mult cu prezentarea proiectului pentru reforma electorală.

Nici partidul poporal nu e mulțumit cu programul lui Lukács. Acestei nemulțumiri îi dă expresie prin oratorul său, *Adalbert Zichy*. Propune o conferință a tuturor partidelor în care să se discute chestiunea reformei electorale.

Ședința se închide la orele 2 și jumătate după amiază.

CÂNTECE.

I.

*Sunat-a străjerul de mult
Și-i tot mai adâncă țiveria;
Eu stau la fercastră șascult
In susțet cum cântă durerea.*

*Iau lira svârlită'n ungher,
Șterg colbul ce-i zace pe strună
Ș'n urmă cu ochii la cer
Ne zicem cântarea 'mpreună.*

II.

*Cobori în adâncuri, cobori
Tu rază curată și lină,
C'avem noi și fluturi și flori,
Dar n'avem în inimi lumină.*

*Cobori în adâncuri, cobori
Pe drumuri de negură sură,
C'avem noi destule comori,
Dar n'avem în inimi căldură.*

Ecat. Pitis.

Moartea sorei

De Thomas De Quincey

— Trad. din original de M. Beza —

Mergea spre nouă ani, cum eu mergeam spre șase. Și poate astă firească înfățate în vârstă și judecată, unită cu acea blândă umilință, care nu-i lasă gând de autoritate, fuseră între farmecile prezenței sale. Era într'amurgul unei duminici — de-i să credem unor asemenea prepusuri, când scânteia fatală căzu pe un creier, predispus a se aprinde, în care boala doar până atunci dormita. I-se dase ceaiu să bea la casa unui lucrător, tatăl unei slujnice favorite. Soarele sfârșise, când se întoarse, împreună cu slujnica, prin livezile aburind de năduhuri după o zi fierbinte. Din ziua aceea fu bolnavă. În asemenea împrejurări, un copil de vârsta mea nu simte neliniște.

Uitându-mă la medici ca la niște oameni dedați, și meniți în chip natural să ducă război cu durerea și boala, n'aveam nici o îndoială asupra urmării. Măhnit eram, în adevăr, de soru-mea că zăcea în pat; măhnit eram încă mai mult s'o aud vătându-se.

Dar toate astea nu-mi păreau decât ca o noapte tulbură, deasupra căreia curând-curând ar fi să se înalțe zorile. Oh! clipă de întunec și delir, când bona mă deșteptă din amăgire, și mă trăzni la inimă cu asigurarea, că soru-mea e să moară!

Cu drept se zice de o mare, mare obidă, că

„nu poate fi amintită”. Ea — însăși, ca un lucru al amintirii, e absorbită chiar în haosul ei. Neagră învălmășală și confuzie de gândire căzură asupra-mi. Surd și orb mă simții, șovăind sub revelație. Nu vreau să rechem împrejurările timpului acela, când agonia mea era în toi, și agonia ei — într'un alt senz, aproape. E destul să spun, că totul în curând se sfârși; că veniră mai la urmă și zorile acelei zile, uitându-se jos la fața-i nevinovată ce-și dormea somnul din care nu-i deșteptare, iar pe mine îndurerându-mă cu durerea pentru care nu-i mângăere.

A doua zi după moartea sorei, când templul dulce al creierului ei era încă neatins de scrutare umană, îmi făcui planul s'o mai revăd odată. Pentru nimic în lume n'aș fi spus despre asta, și nici aș fi răbdat să mă însoțească cineva. Nu auzisem nicicând de simțiri ce poartă numele de „sentimentale”, și nu visasem măcar de așa ceva. Însă mahnirea, chiar și la un copil, urăște lumina, și fuge de ochii omenești. Casa era îndeajuns de largă să aibă două scări; și pe una din ele știam că la nămiezi, când totul era liniștit — mă puteam furișa în camera ei. Mi-inchipui să fi fost cam o oră, după prânzul-mare când ajunsei la ușă; era închisă, dar cheia nu era luată. Intrând, împinsei ușa atât de încet, că — deși pe o sală care da în toate încăperile, nici un ehou nu trecu în lungul tăcutelor ziduri. Atunci, privind în jur, căutai fata soru-mei. Dar patul fuse mișcat, și acum era întors cu dosu-i la mine. Nimic nu întâlneură ochi-mi, afară numai de o fereastră mare, larg deschisă, prin care

Politica externă a Rusiei

Ce zice Franța. Cari sunt aprecierile noastre.

Discursul ministrului de externe a Rusiei Sazonow, pronunțat la 26 aprilie în Dumă, a produs în Franța o excelentă impresiune. Le-a plăcut francezilor această frază, cea mai importantă din tot discursul: „Politica noastră externă rămâne, ca și în trecut, adânc întemeiată pe alianța franco-rusă”.

„In general, spune *Le Temps*, ale cărui aprecieri dau o directivă în politica externă franceză, d. Sazonow a pronunțat un discurs de bună credință și de bună dispozițiune. Credem că politica pe care o definește răspunde intereselor Rusiei, Franței și intereselor Europei”. Aceasta o spune *Le Temps*. Noi primim această afirmațiune cu o modificare: admitem că politica schițată de ministrul de externe rus corespunde intereselor Rusiei (ar fi rău dacă n'ar fi așa) și tendințelor externe ale Franței, nu credem însă această politică ar trebui să încante Europa întreagă.

Să vedem cari sunt ideile principale din discursul d-lui Sazonow, care este scopul său diplomatic, spre a putea apoi aprecia întru cât acest discurs îmbrățișează interesele Dublei-Alianțe și interesele mari europene. Vom vedea atunci dacă marele ziar parisian are sau nu dreptate și vom vedea mai cu seamă dacă declarațiunile ministrului rus corespund *intereselor noastre românești*.

Cetind discursul acesta el îți produce un sentiment de repulsiune, într'atât declarațiunile cuprinse în el nu se potrivesc cu realitatea, cu intențiunile adevărate ale Rusiei. Acesta nu este un discurs care s'ar adresa poporului și ar cuprinde adevăruri de cari să se călăuzească acest popor, pe cari să le creadă, ci este un discurs esențialmente *diploaptic*. El e menit să înșele opinia publică din Europa, să păcălească

soarele miază-verii la miez-de-zi vărsa torente de strălucire. Uscată era vremea, cerul fără nori, albastrele adâncimi păreau tipuri adevărate ale nemărginirii; și nu era cu puțină ochiului să vadă, ori inimii să conceapă, niște simboluri mai patetice de viață și de gloria vieții.

Dela marea lumină-de-soare mă întorsei cu ochii la cadavru. Acolo zăcea dulcele chip de copil; acolo fața îngerească; și, cum lumea își inchiptea de obicei, se spusese în casă cumcă nici una din trăsături nu suferise vre-o schimbare. Oare nu? Fruntea, înadevăr — senina și nobila frunte — asta poate fi aceeași; dar pleoapele înghețate, întunericul ce părea că se strecoară de sub ele, marmoreele buze, înțepenitele mâni, puse palmă în palmă, ca și cum ar fi repetat rugăciunile dăruirii încheiate — puteau astea fi luate drept viață? De-ar fi fost așa, nu m-aș fi năpustit cu lacrimi și săruturi nesfârșite pe acele buze cerești? Decât așa nu era. Stătui nemișcat o clipă; venerație, nu teamă, se lăsă asupra-mi; și, pe când stam, un vânt solemn prinse a bate — cel mai trist din câte auzi crechea vreodată. Era un vânt ce ar fi putut străbate câmpiile mortalității pe mii de veacuri. Multe ori de atunci, în zile de vară, când este mai cald soarele, observai același vânt ridicându-se și rostind aceeași adâncă, solemnă, Memnoniană, dar sfântă rostire: e în această lume unul mare simbol auzit al veșniciei. Și de trei ori în viață mi-s'a întâmplat să aud același sunet în aceleași împrejurări — stând între o fereastră deschisă și un trup neînsuflit pe o zi de vară.

chiar pe diplomați, — lucru foarte greu însă.

Partea care se referă la solidaritatea alianței cu Franța putem s'o credem fără înconjur. Totuși trebuie să observăm că alianța cu Franța n'a împiedecat Rusia să încheie înțelegerea dela Potsdam cu Germania și să-și aranjeze chestiunile litigioase cu rivala Franței fără intervențiunea și consentimentul aliatei sale.

Intreg discursul este îmbibat de un spirit pacific care ni-se pare cel puțin exagerat, — dacă nu forțat, prefăcut. D. Sazonow a insistat asupra caracterului esențialmente pacific ce-l poartă alianțele și prieteniile patriei sale. Afară de asigurarea că puternica alianță cu Franța n'are decât scopuri pașnice ministrul de externe rus a mai susținut că legăturile Rusiei cu Anglia și Italia sunt amicale, în ceea ce privește restul statelor europene, *inofensive*.

Despre înțelegerea Rusiei cu Anglia d. Sazonow spune că nu era decât o lichidare a raporturilor ei anterioare, puțin armonice. Era nevoie de înțelegerea din 1907 cu Anglia spre a face o împărțire a sferelor de interese anglo-ruse, după cum, în 1904, acordul franco-englez a stabilit limitele de interese ale Franței și Angliei în Africa, și în special în Maroc și Egipt.

Noi credem însă, că înțelegerea anglo-rusă din 1907 este mai mult ca o „lichidare”. Ea are și un miez de *întreprindere*, un *ascuțit*. Toată lumea știe, că teama Angliei de Germania a fost unul din principalii factori cari au dat naștere acestei înțelegeri dintre două state cari au fost veșnic rivale în Asia.

Și mai neverosimilă, putem zice aproape ridicolă, este explicațiunea pe care o dă d. Sazonow existenței înțelegerii cu Italia. Cu Italia, spune el, Rusia n'avea de aranjat atâtea interese litigioase ca cu Anglia (mult i-a trebuit d-lui Sazonow să descopere acest adevăr?...) Apropierea de Italia era prin urmare mult mai facilă. Această înțelegere este întemeiată pe *menținerea statului-quo* în Balcani...

Rusia care de mai bine de două veacuri nu caută să facă altceva decât să turbure statul-quo din peninsula balbiană s'a pocăit de-odată, ca din senin, și s'a aliat cu Italia, dușmana actuală a Turciei, spre a — menține statul-quo în Balcani... Ar trebui ca să fim prea naivi ca să credem aceasta.

Despre Germania d. Sazonow a vorbit într'un ton cordial afectat, despre Austro-Ungaria cu o corectitudine curtenitoare. Cu toate acestea nici opinia germană nici cea austriacă nu s'a lăsat ademenită de asigurările de dragoste ale ministrului rus. Presa acestor două state nu s'a putut stăpâni a nu vorbi cu ironie despre această simultană pornire pașnică a d-lui Sazonow. Este de prisos să mai arătăm cât de puțin suntem încălziți de asigurările ipocrite ale Rusiei.

Tot așa de puțin sincer a fost d. Sazonow în declarațiunile sale asupra politicii aziatice a Rusiei.

Trupele rusești execută sute de naționalități persani, reacționarismul își are în Persia sursa puterii în politica rusă, și d.

Sazonow ne asigură că armata căzăcească va fi retrasă din Persia, îndată-ce liniștea va fi restabilită. Credem însă că tot d. Sazonow se va îngriji ca liniștea să nu se restabilească și trupele rusești să poată rămâne la Taebriș și în celelalte orașe din nordul Persiei...

Rusia îndeamnă pe mongoli să se declare independenți de republica chineză și caută să anexeze Mongolia. În același timp însă ministrul de externe al Rusiei asigură că va face tot posibilul spre a menține bunele relațiuni dintre mongoli și... chinezi. Mai este aceasta de crezut?!...

Noi românii nu putem subscrie la aprecierile atât de optimiste ale confratelui din Paris. Politica Rusiei ni se pare foarte puțin liniștitoare pentru interesele românești. Noi am avut de suferit din partea acestui colos nesățios și atunci când i-am adus servicii mari de tot, când am scăpat armata rusă de o înfrângere rușinoasă. Cu atât mai mult avem să ne îngrijim acum când nu mai suntem aliații sau amicii Rusiei și când ea are legături puternice cu alte state europene.

În orice caz am dori ca Rusia să se iucurce cât mai adânc în afacerile ei din Asia. Atunci am mai scăpa de sub apăsarea ei care ne paralizază o parte din puteri și ne împiedică să ne întoarcem privirile în altă parte.

EXTERNE

Dimisia ministrului de războiu sârbesc. Din Belgrad, capitala Serbiei, se anunță: Stefanovici, ministrul de război, și-a înaintat dimisia. Cauza la aceasta ar fi diferențele, ce sau născut între el și moștenitorul de tron, la avansările din armată în timpul din urmă. Moștenitorul de tron și-a impus voința față cu ministrul de război și acesta în urma acestei împrejurări și-a tras consecințele. O versiune spune, că Stefanovici trebuie să cadă din cauza numirii ajutorului regelui.

*

Intervenția Angliei pentru limitarea câmpului de război. Guvernul turc s'a putut decide în cele din urmă la deschiderea Dardanelor. Este vădit că Poarta a așteptat o asigurare formală din partea marilor puteri că Italia nu va mai încerca să forțeze Dardanelele. Pentru moment, deschiderea strâmtoării fiind provizorie marile puteri sunt preocupate de această condițiune pusă de guvernul turcesc și se caută o modalitate spre a se pune capăt situațiunii imposibile ce s'a creat comerțului mondial prin închiderea strâmtoării. Guvernul englez a luat inițiativa tratativilor și Rusia ale cărei interese sunt greu compromise prin închiderea Dardanelor, dă o deosebită atențiune chestiunii.

În tratativele ce se urmează se urmărește îndepărtarea flotei italiene din partea nordică a Arhipelagului. Discursul ministrului de externe rus Sazonow dă în această privință indicațiuni interesante. Iată ce spune ministrul rus cu privire la localizarea războiului italo-turc:

„Italia și-a mărginit până acum câmpul de activitate în regiuni îndepărtate ca să nu atingă prea mult interesele marilor puteri. Bombardarea ce-a avut loc în ultimul timp asupra Dardanelor n'a fost urmată de alte operațiuni, ceea ce dovedește că Italia a renunțat la ele. Căci, după ocuparea unei mici insule din sudul Arhipelagului, flota italiană s'a retras în Italia”.

Partea aceasta din discursul lui Sazonow pare a exprima vederile și dorințele Rusiei cu privire la localizarea războiului italo-turc. Rusia este, în această privință, de aceeași părere cu Anglia care a și început tratative în acest sens.

Tratativele au deci de obiect fixarea câmpului de război în partea sudică a Arhipelagului, stabilirea unei linii de demarcare între partea nordică și sudică și cu deosebire, ca Anglia și Rusia să obțină din partea Italiei asigurările dorite.

Se asigură că persoane autorizate din Roma ar fi declarat că Italia n'are intențiunea să reîn- ceapă acum acțiunea contra strămtorilor turcești. Totuș o asigurare formală în acest senz n'a putut fi încă obținută. Și tocmai aceasta este cauza pentru care tratativele cari au de scop localizarea războiului în regiuni în cari interesele marilor puteri nu pot fi așa de greu atinse ca în apele Turciei europene. Limitarea câmpului de acțiune al flotei Italiei se prezintă în acest moment ca cea mai de căpetenie preocupare a marilor puteri.

Austro-Ungaria și Germania, aliatale Italiei, deși interesele lor economice sunt greu atinse de întorsătura pe care a luat-o războiul italo-turc, în urma închiderii Dardanelor, păstrează până acum cea mai strictă neutralitate.

Neutralitatea aceasta mai este impusă și de împrejurarea că atât Germania cât și Austro-Ungaria au interese mari în Turcia, interese cari obligă față de imperiul otoman pe aceste două mari puteri. Germania cu deosebire nu este numai aliata Italiei ci și prietena, mai mult sau mai puțin interesată, a Turciei.

*

Domnitori slavi în Sofia. „Vossische Zeitung publică o știre din Sofia, după care d. Danef, președintele sobranjei a fost cu două zile înainte de a pleca la curtea rusească în Livadia, sub incognitul cel mai strict în Belgrad, unde a conferat în secret cu regele Petru și Milanovici, ministrul de externe al Serbiei. În aceste lucruri ar fi inițiat și Nichita, regele Montenegrului.

După cum se afirmă cu ocaziunea sfințirii bisericii votive Alexander Newski, deodată cu țarul Rusiei să viziteze capitala Bulgariei și regele Montenegrului și cel al Serbiei. Scopul călătoriei lui Danef la Livadia ar fi invitarea țarului la aceasta serbare. Se afirmă însă și aceea, că aceasta călătorie e un răspuns la partea aceea din expozeul contelui Berchold, ministrul de externe al Austro-Ungariei, în care România este numită ca o mandatară a triplei-aliențe și care a avut de scop ca să accentueze politică rusofilă a cabinetului actual bulgar.

*

Misiunea bulgară la Livadia. Cu toate dezmințirile oficiale, presa perzistă în convingerea că misiunea lui Danef la Livadia este de mare importanță politică.

Astfel ziarul guvernamental „Den” exprimă dorința ca misiunea să poată atrage atenția bărbatilor de stat ai Rusiei asupra pericolului care amenință pacea în Balcani.

Ziarul exprimă apoi convingerea întregii suflări bulgărești că dacă situația în Macedonia nu se va îmbunătăți prin introducerea de reforme, sub controlul marilor puteri, nu se vor putea opri ravagiile furtunii.

Organul partidului stambulovist declară că în principiu Bulgaria nu e contra unei înțelegeri cu Rusia, dar că nu o admite de cât cu condiția ca ea să corespundă cerințelor politice active a Bulgariei. Bulgaria nu are nevoie de o alianță pentru protecția frontierelor sale; ea are nevoie de o alianță pentru protecția politicii noastre, care tinde să rezolve chestiunile noastre naționale.

Rămâne de văzut dacă Rusia va consimți la o astfel de alianță.

*

Abdicarea sultanului Muley Hafid. Diferite știri anunță din Fez, că sultanul Marocului ar fi foarte abătut în urma evenimentelor cunoscute și s'ar gândi să abdice dacă i-s'ar face dificultăți în privința călătoriei sale la Rabat. Sultanul se provoacă la o convorbire a sa din octomvrie anul trecut, cu fostul ministru de externe Selves, în care ministrul l-a asigurat, că va putea abdică oricând voiește el și se va putea retrage în vre-un oraș marocan, care și-l va alege el însuși.

Ziarul „Temps” afirmă, că Selves de fapt a luat astfel de îndatoriri asupra sa ca ministru, fără de a încunoștința despre aceasta și pe ceilalți colegi din cabinet.

Se asigură, că guvernul francez nu se va împotrivi acestei călătorii.

Ca urmaș al lui Muley Hafid se vorbește de un prinț de 12 ani.

Cu privire la călătoria lui Muley Hafid la Rabat, din Paris se telegrafiază:

În urma declarațiunei generalului Lyautey despre călătoria proiectată a sultanului Muley Hafid la Rabat, primul-ministru și ministrul de externe, d. Poincaré a telegrafiat d-lui Regnault că autoritățile franceze din Fez trebuie să ușureze cât vor putea mai mult călătoria proiectată a sultanului la Rabat. Se zice că d. Regnault ar însoți pe sultan. În tot timpul absenței suveranului, generalul Moinier ar îngriji de siguranța capitalei Fez.

Întâlnirea dintre sultanul și noul rezident al Marocului, generalul Lyautey va avea loc, fie între Fez și Rabat, fie la Rabat.

Din Usasda, în nordostul Marocului, vine știrea, că triburile Ghiata și Beni narain au declarat războiul sfânt contra francezilor.

Scrisoare din Iași

Persecuția soartei se repetă. — Omul și statula. — În viață și după moarte. — Proiect și inaugurare. — Oaspeți prea mulți... — Iașul vrea, dar nu poate! — Iarăși Centenarul Basarabiei. — Cărți și expoziție. — Politica stagnază. —

Iași, 21 april st. v.

Parcă e un făcut! Și sunt desigur mulți cari cred și lucrul acesta.

Când — după atâta zbucium și energie cheltuite pentru a convinge pe acei ce nu se conving niciodată — toată lumea se aștepta, ca în sfârșit statuia rădăcitoare a domnitorului Cuza să se desvelească, iată, că alte știri, menite să descurajeze și pe cei mai optimiști, s'au pus în circulație.

În adevăr, primul simpton al acestei descu- rajări ni l-a procurat amânarea desvelirii pentru zilele de 20 și 21 mai st. v. Altele sunt pe cale de a lua ființă. Convocări peste convocări — ale comitetelor: mic, mare, activ și... pasiv — nu dau până acum nici-un rezultat sigur. Numai presupunerii, pronosticuri, hotărâri provizorii, cari te fac să bănuiești că România nu e la „porțile Orientului”, cum îi place să se laude, ci e chiar în mijlocul întunecatului Orient, în care voințele, anihilate aproape cu desăvârșire, nu sunt capabile mai nici odată să se transforme în acțiuni, cari, să nu fie numai: a mânca, mâncare și a bea... bere.

Și fără să vrei gândul te silește să faci o analogie între ceia ce a fost domnitorul și ceia ce este statuia lui de azi.

Intrigi mici și mari, în viață; siluirea conștiințelor ce l-au slăvit, după moarte.

Înfăptuirea unui proiect de monument, patru- zeci de ani după moarte; zeci de ani până se strâng banii trebuitori; iar, când statuia e pe punctul de a fi ridicată, alto intrigi mărunte se țes pentru a împiedeca ridicarea ei la locul de cinste. Altătrudă amară, alte silinți energice, cari păreau că s'au terminat cu o biruință. Bucuria însă de a o vedea desvelită — trofeele biruinței — pare că se hime- rizează și dânsa: desvelirea e amânată merou cu o regularitate matematică.

Am deci dreptate să spun, că persecuția soartei se repetă.

Doă amintiri însă, și constat, că încheierea la care am ajuns nu e justă, pentru că și premisele dela cari am plecat erau false.

La adunarea fondurilor necesare statuei n'a contribuit bugetul nici-unui guvern și cassa nici- unei oficialități, ci, în primul rând, arama cotlită și nichelul înegrit al țaranului român, care, în căsuța sa, lângă icoanele împodobite cu firele de busuioac ale credinței adevărate, a așezat chipul sfânt al lui Cuza... Aceasta e o amintire.

A doua, e că și acum îmi zârniesc în urechi cuvintele membrilor comitetului, adunați deunăzi

în palatul mitropolitan: va veni lume extrem de multă la dezvelire.

Iată deci două amintiri, cari par că răstoarnă încheierea pesimistă de mai sus. Continuarea amintirii a două mă silește însă s'o mențin.

Cu prilejul dezvelirii statuei, comitetul central al Ligei Culturale, proiectase în Iași niște serbări mărețe, cari aveau să contribuie la mărirea numărului vizitatorilor, mai ales țărani. Urma desemeni ca adunarea anuală a Ligei, cu delegații celor 72 de secții ale sale, din pricina coincidenței datei, să fie strămutată dela Constanța la Iași, la când s'a stabilit, cu aproximație, că numărul vizitatorilor va trece de 60 de mii — membrii comitetului, asupra căruia cade răspunderea morală și materială a serbarilor, dar mai cu osebire reprezentanții autorităților din acest comitet, au săr- arși în sus...

Și au urmat atunci o sumă de declarații dragoste la adresa memoriei domnitorului Cuza și altă sumă de hotărâri arbitrare, pentru a stăruie prea marele număr de vizitatori.

„I-se cuvine cinste deplină marelui domnitor. Noi i-am îmbrățișa cu drag pe toți vizitatorii cari se anunță, dar n'avem unde-i primi și ce le da mâncare...” etc.

Apoi se isu câteva hotărâri: se retrage invitația ce se făcuse Ligei de ași ținea congresul la Iași: consideră ca nule toate demersurile și invitațiile anterioare constituirii „comitetului de as- țiuți”; se va stăruie ca să se micșoreze sau să se retragă reducerea de 75% acordată Ligei de către Direcția C. F. R.; o delegație compusă din I. P. S. S. Mitropolitul Pimen, d. Greceanu și N. Gane se va duce la Sinaia să invite pe Suveran la inaugurare; se vor invita, în afară de Români de peste hotare: guvernul, Academia, Curtea de Compturi, Curtea de casație, membrii corpurilor legiu- coare, alte instituții superioare și pe toți... primarii tomunelor urbane și rurale din țară. (De va fi așa, vom avea un adevărat congres de primari!)

Așadar comitetul de frunțași ieșeni găsește că prea marele număr de vizitatori ar putea să fie incomodeze și de aceea ia măsuri să-i împiedece de a veni. În adevăr, trebuie să trăiești în România, ca să ai ocazia ca să vezi așa ceva! În alte țări și orașe, locuitorii nu știu cum ar atrage mulți vizitatori — prin fel de fel de expoziții și distracții — fie pentru a le arăta minunățiile pe cari le posedă, fie pentru a le opri și ceva bani iar noi, îi alungăm...

Măsurile însă pe cari le ia comitetul ieșean nu va opri cătuși de puțin entuziasmul unanim al românilor de pretutindeni, care tinde să se traducă în asistare la momentul unic și măreț al desvelirii statuei celui mai scump domnitor.

Vizitatori vor fi atât de mulți, cât s'au anunțat. În cât, activitatea membrilor comitetului va trebui să se îndrepte către luarea de măsuri imediate și cât mai potrivite, pentru ca ceice vor veni să plece mulțumiți.

...În altă țară n'am fi avut desigur spectacolul acestor ezitări de până acum, cari dovedeau slăbiciunea noastră și lipsa de spirit practic și de inițiativă.

În altă țară acest spectacol ar fi fost înălțat și măsurile pe cari momentul le reclamă, ar fi fost de mult luate...

*

Pentru că serbările din Basarabia, pentru anexarea ei la Rusia, vor avea loc în ziua de 16 mai st. v., comitetul profesorilor din Iași, a dat ziarelor un comunicat, prin care anunță, că protestarea tuturor românilor, prin mijloacele stabilite, va trebui să aibă loc în aceeași zi.

Liga Culturală a luat printre alte frumoase hotărâri cu privire la comemorarea acestui centenar și pe aceea de a înființa în București o modestă tipografie cu litere chirilice, pentru tipărirea de cărți anume pentru moldovenii din Basarabia.

În preajma aceluiaș centenar, și cu aceeași tendință de comemorare, a apărut un mare roman social basarabean, datorit cunoscutului publicist Dumitru C. Moruzzi: „Pribegi în țară răpădită”, asupra căruia cred, că voi reveni. Va mai apărea...

GONDA

▲▲▲

Stabiliment de vestminte

▲▲▲

TIMIȘOARA-CETATE, STRADA HUNYADI nr. 7.

Cea mai mare casă de tot felul de vestminte pentru bărbați, copii și fetițe.

Secție pentru comande după măsură. Pânuri originale engleze.

Prețuri ieftine.

Telefon 45

prea interesantă carte, datorită ilustrului profesor N. Iorga, intitulată „Basarabia noastră” și după cât sunt informat și o antologie, însoțită de unele critice, a tuturor scriitorilor basarabeni, datorită unui tânăr publicist din București.

Secția gălățeană a „Ligi culturale”, organizează, tot cu acest prilej, o expoziție de lucruri, fotografii, stampe și cărți basarabene.

Din Galați ni-se mai anunță, că un profesor de la liceul de-acolo, Calmuschi, vrea să facă împreună cu elevii unei clase, o excursiune în ...Odesa. A găsit și momentul! Față însă de protestele ce se ridică, credem, că ilustrul ruse-fil va fi silit să revie asupra proiectului său atât de puțin românesc — ca să nu-l calificăm altfel.*

Se pare că dorința unora de a se face concentrarea conservatoare, va rămânea deocamdată tot o dorință.

Zvonul concentrării a fost desmintit din ambele părți și totuși circulă mereu în public.

Aparențele ne fac însă să credem, dacă nu se va mai ivi vre-o nouă complicație, că puternica criză politică de deunăzi va fi, până la toamnă, înmormântată.

St. P. Moldovanu.

Militare

Cum e apărata Turcia dinspre mare.

I. Dardanelele.

Faptul că flota italiană a bătut la ușa Dardanelelor, — de sigur numai pentru a demonstra și nu cu un scop de a-și forța intrare — și răs-punsul Turciei cu *ordinațiuni* care au înclis trecerea spre-ori din Marea Neagră, apoi protestul puterilor împotriva acestor măsuri, au îndreptat privirile spre aceste locuri mult discutate sub diferite raporturi, și care sunt cheile Constantinopolului: Dardanelele și Bosforul.

Dardanelele (numite după localitatea Dardanos din antichitate) constituie unica trecere din Marea Egeică în Marea Neagră, o cale foarte îngustă, lungă de 70 km. și de circa 4—5 km. lată iar la un loc, la pasul Cianac, între Chilid-Bar și Cale-Sultanie, strimț de 1500 metri. Tărâmurul e, de partea peninsulei Gallipoli, prăpăstios și înalt de 250—300 m. de către Asia pieziș. Calea aceasta este de mare însemnătate strategică. A și fost lupta pentru ea în toate veacurile. Turcia, de când a ajuns în mâna lor, au încercat a asigura întărind cu forturi această vraciniță a tamlului. Se văd și acum fortărețele ridicate la 1462 de sultanul Mohamed II la Sedil-Bar (la intrare) și Cale-Sultanie ori Cianac-Cale (la îngustime), și alte două „cele noi” ale marelui-vizir Achmed din anul 1659: Cum-Cale și Chilid-Bar, față în față cu cele două mai vechi. Căci buni păstrători de vechitului, turcii nu ating acest patrimoniu pentru a-l demola. Forturile ce s'au vădit îndemnați, siliți mai mult, a ridica în deceniile din urmă, se înșirue deci alătura de cele vechi și constituie toate laolaltă, castelurile lui Mohamed și bateriile cuirasate după sistemul lui Brialmont împreună, o lungă paralelă întărită, care se prezintă frumos pe hartă, care însă greu rezista dacă una dintre puterile mari ar inzista, să penetreze.

La intrarea lată de 5 km. din Marea Egeică stau strajă forturile vechi și noi Sedil-Bar și Cum-Cale, acesta la câteva mii de pași dela ruinele Troiei. Bateriile de aci vor fi având laolaltă 160 tunuri, dar desigur nu de calibrul și de portata tunurilor colosale ce poartă cu sine Dreadnoughturile (intrepidele) moderne. Mai spre nord, unde Dardanelele se apropie până la 1500 m. este alt grup de porturi: aci e linia Namazigia, întemeiată 1864—77 la înzistarea Angliei și Girmen-Burun, iar dincolo, pe litoralul asiatic, alătura de venerabilul

castel al lui Mohamed II, forturile Megigie și Nagara, având în față cetatea amintită Chilid-Bar, (adevă exact Kilid-ül-Bar, „încuietoearea mării”). Aci e punctul cel mai periculos pentru adversar, cel mai bun pentru apărare. Strimtoarea e de 1500 m., vapoarele nu pot înainta decât câte unul. Răpeziciunea curentului de apă, în direcțiunea contrară, adică spre Egeică, e considerabilă, dela 1½ milă maritimă până la 5 mile mar. pe oră.

Aci a fost podul (a cărui zidire o descrie Herodot) peste care au trecut oștirile lui Xerxes în Europa și pe coasta asiatică, la localitatea Nagara, sunt ruinele vechiului Abydos unde acel Xerxes a trecut în revistă imensa sa tabără în care erau toate popoarele Asiei anterioare.

Localul e întărit aci după toată regula, și înzestrat cu telegraf, telefon, mine și alte recerinte moderne.

La nord sunt încă pe peninsulă bateriile dela Bogassi-Tabia și Maidos. Apoi se lărgeste calea și dacă a străbătut până aci, poate înainta ușor dușmanul. Se afirmă că toate aceste porturi de-alungul Dardanelelor sunt înarmate laolaltă cu 680—700 tunuri, din care jumătate după modeluri mai noi, unele chiar moderne.

Evident, forțarea trecerii va reclama jertfe. Mai în urmă, în anul 1807 s'a întâmplat că o flotă de război a penetrat în Dardanelele contra imperiului otoman: la 19 februar admiralul *John Thomas Duckworth* a apărut cu flota engleză la gura Dardanelelor, a nimicit vasele turcești ce i-au rezistat și la 21 februar a stat înaintea Sтамбуlului, cu scop ca Turcia să nu îndrăznească a se conda pe Napoleon în lupta contra Rusiei. Într'aceea însă, sfătuiți de mareșalul francez, contele Sebastiani, ambasadorul Franței la Inalta-Poartă, turcii repede au întărit forturile și flota Angliei a suferit pierderi mari la eșirea sa din Dardanele.

Încă odată a trecut flota engleză pe aici, în 1878, acum însă pentru a apăra Constantinopolul contra Rușilor care înaintaseră prea departe.

Contra unui eventual atac pe uscat, după o debarcare la Tenedos, din spre Asia-mică, li-s'au recomandat turcilor linii de redute, ei însă au judecat înțelept că un asemenea atac care reclama ocol atât de mare nu e probabil și n'au făcut nimic.

Rămâne încă o posibilitate: aceea că flota adversară nu intră în Dardanelele având excelent debarcader în golful dela Xeros (ori Saros), depune trupele la acest loc. Aci Turcia s'a apărut cu linia de fortificațiuni dela Bulair, în nordul peninsulei Gallipoli sunt forturi și redute, cu linii de comunicare, pe o extindere de 6 km., cu aproape 100 tunuri. Dar aci lipsesc cele 20,000 soldați care sunt indispensabile pentru apărarea liniei cam învechite.

Despre Bosfor, în urmare.

(n—u.)

Atragem atențiunea on. public cetitor al ziarului nostru, că cele mai noi buchete și cununi de trandafiri, — plante, flori, precum și toffelul de flori mai ieftin se capătă la

JELINEK FERENCZ
grădinar

Oradea-Mare (Nagyvárad).

Catalog de prețuri gratis și franco.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Semnalul s'a dat

In cea mai deplină nesiguranță

Soluția cea adevărată

— Situația politică —

Individualitatea politică a ministrului-președinte începe să se desfacă din misterul în care o învăluiseră atâtea povestiri dodonice. Duminecă, cu ocazia banchetului ce s'a dat în cinstea contelui Khuen Héderváry, care se depărtează dela conducerea partidului guvernamental, Lukács în cadrele unui discurs mai lung, și-a arătat lămurit intențiile. El a spus, că va stăruii înainte de toate pentru anihilarea obstrucției parlamentare, ca să rehabiliteze astfel însuș parlamentarismul maghiar și să redestepte încrederea statelor vecine în valoarea politică a poporului maghiar. În acest scop Lukács va uza de toate mijloacele posibile, fără să părăsească însă calea bunei înțelegeri, cu opoziția, câtă vreme la capătul acestei căi mai surâde succesul.

Noi știm, — a continuat el — că un parlament, dacă nu e reîmprospătat din restimp în restimp cu elemente nouă e expus degenerării. Poate să urmeze un timp, când direcția urmată de corpurile legiuitoare, mentalitatea camerei, se abate în mod esențial dela concepția marilor mase populare, și tocmai faptul acesta necesitează din când în când o reînviore a organismului parlamentar prin introducerea sângelui proaspăt și prin adoptarea vieții parlamentare la noile direcții populare. Noi știm acest lucru și suntem gata să ne conformăm spiritului timpului. Să n'aștepte însă nimenea dela noi jertfirea comorilor, pe cari națiunea și le-a agonișit cu trudă de veacuri și să nu creadă nimenea, că am putea să lansăm corabia statului fără busolă și fără cârmă pe valuri, expunând-o primejdiei de a se împotmoli la cel dintâi pas. Nu sânt optimist, dar sper că vom putea să învingem piedecile în curând. *Iși stau doar în față unghuri și partide unghurești cu partide unghurești.* Dacă însă speranța aceasta a mea se va zădărnici, fiți încredințați d-lor, că n'am să depun armele. Dacă, deci, împrejurările ar reclama aceasta, *vă chem pe toți la luptă.*

Discursuri la fel s'au mai rostit multe la banchetul de duminecă, remarcăm însă numai declarația contelui Tisza, pentru că clarifică în deajuns situația.

Mă voi năzui — a spus el — să fiu ascultător, pentru că mi-e cu mult mai ușor să ascult de conducător decât însuș să conduc și pentru d-voastre d-lor e un lucru cunoscut, că eu nu ascult numai de cei de cari nu mă deosebesc principiile. Voi da întotdeauna sprijinul meu întreg și însuflețit bărbatului cu care mă unesc convingerile de ordin princiar.

Declarațiile aceste au decepționat tabăra lui Justh și sunt considerate drept semnalul de luptă al guvernului. Certificatul cu care contele Tisza a binevoit să-l lanseze pe Lukács, aruncă o lumină intensă asupra individualității noului șef al cabinetului și obstrucționistii fac de-acum pregătiri pentru o și mai crâncenă încercare. Se pare însă că obstrucționistii vor fi izolați tot mai mult, căci șeful spiritual al partidului kossuthist, contele Apponyi, a anunțat în ședința de ieri a camerei o atitudine binevoitoare guvernului.

Mai amintim la acest loc că tot în ședința de ieri a camerei deputatul justhist Bakonyi, în numele partidului său, a cerut

Filiala magazinului de dantele din Budapesta

ARAD, bulevardul Andrássy nr. 20 [Palatul El. Fischer] atrage binevoitoarea atențiune a on. doamne asupra vitrinelor de reclamă ale acestei filiale. — Noutăți de Bruxelles și Paris.

atenți la adresa

Fili atenti la adresa

camerii să adapteze ca principiu primordial pentru legiferarea reformei electorale: votul universal, egal, secret și după comune cu scop ca să se garanteze prin el caracterul național al statului ungar. Această invenție a lozniciei justbistilor n-are meritul să aducă nici o notă lămuritoare în situația de generală nesiguranță a politicii ungarești.

Un singur lucru rămâne stabilit pentru toți privitorii nepreocupați ai evenimentelor și anume, că prin venirea la conducere a lui Lukács funestul sistem al contelui Khuen s'a perpetuat întreg și că schimbarea de persoană a rămas de ordin par formal.

Spre soluția adevărată a marilor probleme de stat arată o singură mână, — aceea a partidului națunilor nemaghiare. *Președintele clubului parlamentar al acestor națiuni, d. deputat dr. Teodor Mihali va indica în ședința de azi a camerei în mod neîndoios această singură soluție și oricât de impenetrabilă nepăvară celor amfiliți de „supremație” în fața acestei soluții, — ea se apropie biruitoare, purtată de vântul îmbălbâzuit al necesităților firești.*

Scrisoare din Roma

1 Maiu

In trecut și astăzi

(Dela corespondentul nostru).

Roma, 2 mai st. n.

A trecut și ziua de 1 maiu, sărbătoarea întemeiată de socialiști pentru lucrători, a trecut în liniște, fără nici o turburare a ordinii publice, fără nici unul din conflictele cari în trecut se iseau între autorități și demonstrații, în ocazia acestei sărbători.

În Italia este obiceiul, că în ziua de 1 maiu, să se suprimă serviciul de tramwale și de trăsurile aproape în toate orașele, și tramwalerii și birjarii, împreună cu toată masa celorlalți lucrători, să se reunească în întruniri publice, în cari, oratori de ocazie, vorbesc poporului adunat. Însă, ca ordinea publică să nu fie turburată, autoritățile cari tutelază această ordine, consemnează armata în cazărmi, trimit patrule și pichete a mate pe străzi și pe piețele publice cele mai expuse; în plus, în toate localurile de întruniri, un comisar de poliție, cu mai mulți agenți, iau loc pe tribună lângă oratori, și ori de câte ori vre-unul din aceștia, depășește măsura, atingând cu discursul lor autoritățile, sau armata, sau guvernul, comisarul îl întrerupe, și în chip politicoz îi spune să nu mai urmeze. Se înțelege că la orice întrerupere, publicul care manifestează aceleași idei ca ale oratorului, începe să strige contra comisarului, ba chiar să-l apostrofaze, dar acesta, nu se preocupă și și vede de slujba lui.

Anul acesta, la Roma, autoritățile n'au avut prea mult de lucru, în ziua de 1 maiu, și cam același lucru s'a întâmplat în toate orașele Italiei. Pațini au fost oratorii cari au alacat armata și rășoiul din Africa, și cu toate că unii au aplaudat când vre-un orator a numit pe arabi „frați”, mulți s'au indignat când un orator anarhic, la Roma, a lăudat pe fostul bandit Bonnot din Paris, care a fost omorât zilele trecute. Și în urma puținelor protestări contra rășoiului și contra armatei, s'a ridicat un mare număr de protestări contra oratorilor și contra socialiștilor, și a doua zi de maiu, un mare număr de cetățeni s'au strâns în fața palatului regal și au aclamat pe regele și armata.

Da, a trecut și ziua de 1 maiu, și dacă circulația tramwalelor n'ar fi fost întreruptă, nu s'ar fi cunoscut de fel că este sărbătoare: aceeași mișcare pe străzi, aceleași prăvălii deschise, aceeași viață de toate zilele.

Un fapt curios este următorul: toate grupările de lucrători catolici, au sărbătorit ziua de 1 maiu.

Cine ar fi crezut aceasta, acum câți-va ani? Lucrătorii catolici, să ia parte la sărbătoarea fondată de socialiști! De so ialști, cari în concepția

doctrinei lor, nu admit nici dumnezeirea, cu atât mai puțin religia!

Dar mentalitatea omenirii evoluiază mereu, și cu vremurile cari se schimbă se schimbă și moravurile.

Întâi maiu, mai de mult, era sperietoarea clasei burgheze, era sărbătoarea de protestare a clasei lucrătorilor, era amenințarea mancei contra capitalului. Mai de mult, tumulturi dese ori sângeroase, se iveau în fie care 1 maiu, și ciasa lucrătoare, când înceta munca în acea zi, pornea pe străzi strigând contra burghezilor, agitând rășoiul stegurile roșii, simbolul revoluției, făcând o demonstrație nu de sărbătoare, ci de ură și de ră-bunarea ce fierbea în sufletele manifestaților.

Trecerea de vremuri a îmbălbâzit pornirile, a viadecat rânilor... cari poate nu erau așa de adânci. Sărbătoarea de 1 maiu, azi s'a apropiat foarte mult de adevăratul ei caracter social: săbătoarea înfrățirii tuturor lucrătorilor; și dacă azi mai sunt oratori, cari în ocazia acestei zile (în să peroreze dela tribuna publică contra armatei, contra modului de guvernământ, contra așa ziselor „banditisme politice”, aceiași oratori mită sau intrădins se fac că mită burghezii și capitalul — și în discursurile lor de azi se forțează să găsească o notă care să mai facă pe public să aplaude.

Azi, socialiștii din Italia, par că nu se mai preocupă atât de mult de societatea burgheză și de capital; azi socialiștii nu mai protestează decât contra rășoiului, ca ucigător, ca distrugător de vieți nevinovate, protestări cari la urma urmei n'au fost monopolizate de socialiști, de oare ce rușii n'au pus monopol pe simțământul de umanitate, — și cu toate acestea, chiar socialiștii admit ocuparea Tripolitaniei, ca un debușeu al lucrătorilor, mai ales al celor ce emigrează în America.

Și nu va trece mult, și 1 maiu va fi o sărbătoare generală, o sărbătoare a lucrătorilor, sau a Primăverii, sau a Înfrățirii, sau ori cum ar vrea s'o numească, dar va pierde cu desăvârșire caracterul ei revoluționar, așa cum a pierdut caracterul de protestare contra burghezii și a capitalului.

Dar oare și „Capitalul” lui Carl Marx, faimoasa Evanghelie a socialismului, nu a pierdut și el tronul ce i-se dase la început?

I. T. Aliaa.

Dela frați

DIN BUCOVINA.

Lupta românilor pentru redeșteptarea poporului la conștiință națională. — Școale particulare. — Creierea unui „Fond școlar Hormuzachi”.

În numărul 18 al foii „Vieța nouă” ne dă d. G. N. Crițan un tablou al activității școlare a fraților noștri din Bucovina în acești 5 ani din urmă. Cinci ani de muncă, răsplătită de cele mai frumoase succese, cinci ani de „trainică oțelire”, în care frații noștri au dovedit că atunci când ni-se batjocorește limba, și ni-se calcă în picioare tot ce avem mai scump, pot da din sânul lor adevărați apostoli culturali, mai ales în rândurile preoțimii și a învățătorimii române. În primul rând școalele particulare, înființate și susținute cu multe jertfe de conducătorii poporului, au contribuit la deșteptarea conștiinței naționale a miilor de români rutenizați, cari la recensământul din urmă au cerut cu mândrie să fie introduși pe lista românească. Mai potrivit nu poate fi încoronată munca celor 5 ani decât prin creierea unui fond, care să se îngrijească de mijloacele necesare pentru susținerea de școli particulare în satele periclitare de rutenizare.

Reținem din articolul luminos al dlui G. N. Crițan, în care d-sa pledează cu multă căldură pentru înființarea unui fond școlar, următoarele pasagii:

„Merite neperitoare pentru trezirea lor la o viață curată românească și-a câștigat societatea „Mazililor și Răzeșilor” în frunte cu hotărâții lor luptători: D. cav. de Bejan și dr. I. cav. de Ca-

parencu cari au străbătut întregul pământ românesc alinând dorurile și suferințele lor și trezind din noianul vracurilor scântea de lumină și care trebuie să s'apropie și să se ridice sufletul la a doua viațere. Organul problemei școlare în satele pierdute e și de prezent „Gazeta Mazililor și Răzeșilor”. Indrumările date, aprijinul material, intervenții la stăpânire au pus temelii puternice la baza vieții românești răvnitoare spre alte mineri.

Spesele materiale sunt suportate în cea mai largă măsură de către „Societatea pentru cultură și literatură din Bucovina”. În momentul de față ea întreține un număr de opt școli particulare lângă ajutoarele materiale acordate numeroaselor școli publice din sate mixte. Asemenea întreținerea obolul românesc școli particulare societatea „Tribuna” în satul Broscăuți, societatea „Mazililor și Răzeșilor”, societatea „Școala Română” din Suceava... ș. a.

Privirile asupra desfășurării actualei vieți românești în cultura bucovinească sunt prietene și mai îmbucurătoare. Pretutindene e fierbere, e mântare, tresar fiori ai unei vieți de mai înainte. Orizonturi noi se deschid în viitorul românilor bucovineni. Noui idei politice zăbesc în zori de dimineață, ce vor să ne ducă la un început de viață și vreme strălucită, într'un timp cât se poate apropiat. Mari fete se întrezăresc în trezirea marilor largi cari sunt la noi în Bucovina factori de dezvoltare a puterii.

Puternicul avânt ce crește mereu strălucită toate străzile românești din această țară are multă parte în deosebii și înăunțării noastre și al țării contele de Meran, omul legii și dreptății nestrămutate, care a dat garanția de libertate tuturor vâstărilor de neamuri cari cătușese poporația țării noastre.

Biruința desăvârșită a vieții românești pe meleciile ei adevărate pornind dela prefacerea sufletului românesc în viața școlară consistă în punerea unui mare fond școlar al românilor din Bucovina rutenizată pentru care să-și dea obolul tot românul. Rolul acestui fond școlar românesc ar fi identic cu rolul fondului școlar german „Rosenge-Stiftung”.

Cum în toamnă vor avea loc la români în Bucovina serbările „Societății pentru cultură și literatură”, — cari de fapt sunt înă serbările Hormuzacheștilor, — ar fi potrivit și cât se poate înălțător ca fondul pentru deșteptarea prin școală a poporului rutenizat din Bucovina să obțină numele „Fondul școlar Hormuzachi”, încheind astfel legăturile firești între deșteptarea politică culturală deschisă în viața românească prin frații Hormuzachești cu deșteptarea zilelor de astăzi.

Administrația „Fondului școlar Hormuzachi” pentru trebuinți exclusiv școlare în satele rutenizate să o ia „Societatea pentru cultură și literatură”.

În vederea contribuției la acest fond mă gândesc și la societățile studențești cari ar putea da în folosul acestuia, serate, șezători literare, spectacole teatrale și orice fel de alte producții artistice capitala, orașele și satele Bucovinei. Mult de dar fi obolul nevoiașului dela țară. Asemenea putea contribui cu o parte din venitul curat și ce bancă rurală.

Numai așa prin muncă, jertfa și cultură românească va putea fi iarăș odată o Bucovina Românilor”.

DIN MACEDONIA.

Asasinarea unui român. Săptămâna trecută a fost asasinat în apropiere de comuna Cândreș un păstor aromân cu numele Nacea. Asasinii sunt doi turci din Ostova. Autoritățile anchetează, până acuma criminalii n'au putut fi prinși.

*

Societatea „Bălțile”. Românii din comuna Toria, urmând exemplul celor din Veria, au pus bazele unei societăți, economice cu numele „Bălțile”. Scopul societății este pe de o parte promovarea membrilor, pe de altă parte întreținerea școalelor, pentru care scop s'a prevăzut în statute, ca 25 la sută din beneficii să fie fructificate în acest scop.

*

Societatea „Picuralu”. Românii macedoneni stabiliți în Indianopolis Ind din Statele-Unite de mult s'au constituit într-o societate economică culturală, pe care au botezat-o „Picuralu”. Până acum nimeni nu știa de existența ei, fiindcă membrii își dăduseră cuvântul de a nu vorbi nimic

a. Acum însă, când numără peste 200 de membri, cu un capital de 1610 dolari, ei s'au decis a scoate la iveală, spre a servi drept stimulent și celor de prin alte localități. Scopul societății este să strângă un fond cu care să poată întreține școlile românești din comunele de unde sunt originari membrii.

Maghiarizarea în armată

Cetind articolul „Maghiarizarea în armată” publicat în nr. 52 4/17 martie vă rog să-mi dați voie să face și eu privitor la aceasta chestiune, o observare în coloanele „Românului”.

Tinerii români la școlile militare sunt bine primiți, au trecere, ar avea chiar și viitor — pentru că e știut că românul e bun soldat, ceea ce și străinii recunosc. Dureros este însă că în general nu s'au făcut decât să se facă de cadeti cu toate că întreținerea nu ar costa mult, totuși avem puțin români. Dar și aceștia după absolvirea acestei școli iarăși din cauza sărăciei sunt siliți a începe ca stegari în serviciul activ, și nu frecventează școlile superioare, adică academia militară, unde li-se dă ocaziune a studia ca astfel să poată avansa. Și pentru ce nu? Pentru că în academia militară întreținerea anuală a unui tiner e de 1600 cor., fără banii de buzunar, vestiminte și altele. Ast fel de mai mare parte a tinerilor din academie sunt copii de prinți, conți și baroni. Dacă nu ești cel puțin proprietar nu te poți feri, ori-cât băiatul ar avea aplicare a se distinge în cariera militară deoarece neajunsurile materiale nu permit.

O îndreptare la acest rău îl putem găsi numai în sprijinul mai bine-voitor și mai efectiv al fundațiilor noastre culturale. Acest sprijin însă nu se acordă în totdeauna cu discernământul cerut față de nevoile noastre naționale.

Și ca să nu se poată trage la îndoială acest argument îmi permit a preciza un caz în academia militară „Maria Theresia” din Wiener-Neustadt în anul 1911/12 am avut numai doi academicieni români, unul e din Austria și unul din Ungaria com. Aradului, comuna Borșșebez. Acestui din urmă fiindu-i părinții săraci și neputând satisface cerințelor ca băiatul acolo între străini să nu fie chiar cel din urmă, ca român, în anul trecut tinărul academician adunându-și testimoniul care era tot eminent și bun de academie și documentele recente de statulele fundațiunii Gozsdó s'a adresat la timpul convenit reprezentanței acelei fundațiuni; arătând că studiază în academia susnumită pe cursul al II-lea, și că voiește a continua studiile perfecționându-se în arta militară.

Deși acest tiner posedă toate actele și era fiu de părinți săraci, tatăl său fiind om nevoiaș care cu greu susține încă un băiat și alte trei fete în școli și de și dovedise că nu beneficiază de al' stipendiu totuși recursul lui nu a fost ținut în seamă. Cred că trebuie să se dea cuvenită importanță și carierei militare aceasta fiind singurul teren unde ne putem valida fără să fim constrânși a ne lăsa naționalitatea.

Este adevărat întristator când un neam de multe milioane nu are un singur general în activitate și până atunci doar nici nu vom avea până când cei chemați nu vor sprijini și nu vor da ocaziune tinerilor români a se perfecționa în cariera militară, dându-se ajutoare aceluia care le merită.

La noi români se stipendiază băieții de oameni bogați de poate-că nu merită întotdeauna iar cei mai săraci cari ar merita ajutoarele și stipendii, aceia de multe-ori nu sunt luate în seamă.

Borșșebez, la 19 april 1912.

Minerva Oancea.

Litere - Arte - Științe

Energetica

Prelegerea marelui savant Wilhelm Ostwald, ținută duminică în 5 mai seara la Budapesta în sala mare dela Pester Lloyd.

Cuvântul energie, din care derivă numele științei noi, a energeticii este cunoscut și laicilor. Dacă numai în timpul mai nou s'a alcătuit platforma energeticii ca știință aparte, principiile științifice din cari s'a încheat această platformă sunt destul de vechi. *Meyer* medicul german întemeietorul fizicii a fost cel dintâi, care pătruns de însemnătatea covârșitoare a principiului energetic a considerat energia ca un factor decisiv al realității și a stabilit legea fundamentală a chimiei și a fizicii — perpetuarea energiei.

Helmholz are meritul de a fi aplicat această lege fundamentală întru deslegarea problemelor fizicii. *Mayer* a dovedit, că activitatea mecanică, căldura și electricitatea sunt numai produsele transformării energiei. Purtătoarea de energie este materia. *Mayer* a enunțat pentru prima-ori, că energia întocmai ca și materia este un factor real. (Energie als Wirklichkeit.)

Al doilea principiu fundamental pe lângă cel al perpetuării energiei este principiul entropiei.

Popularizându-se foarte cu greu acest principiu aproape o sută de ani a aparținut numai matematicii și filozofiei. Marii matematici și teoreticieni Thomson și Clausius s'au ocupat cu formularea acestui principiu, pe care pentru prima-ori l-a enunțat *Carnot*, ofițer de geniu în armata franceză la anul 1835.

Să urmărim, cum s'a infiripat acest principiu în capul lui Carnot. Pe vremea lui Carnot s'a inventat și a început să se desvolte mașina de foc, locomotiva și locomobilul eucerind pas de pas terenul. Carnot ca mare teoretician și-a pus întrebarea: ce este absolut de lipsă ca mașina să se pună în mișcare, care e factorul decisiv, care determină mișcarea mașinei și iarăși, în sens negativ, care este condiția, fără de care nu, putem obține efectul dorit. Carnot a deslegat problema: trebuie să fie o diferență de temperatură, din care rezultă forța, ce o are mașina de vapor.

Cu cât această diferență de temperatură dintre cazanul mașinei de vapor și condensatorul cu apă rece este mai mare cu atât efectul produs va fi mai mare. Acest principiu aplicat la mașina de vapor, nu e altceva decât: condiția săvârșirii muncii (das Gesetz des Geschehens). Și dupăcum în cazul mașinei de vapor avem de factor decisiv diferența de temperatură tot așa în natură oriunde se săvârșește muncă, criteriu! acestui fenomen trebuie să fie factorul care deslănțuie energia. Așa de pildă factorul care produce electricitatea este diferența de potențial.

Generalizând vom stabili deci: *ca energia să se poată manifesta trebuie să aibă o cinosură a deslănțuirii.*

În două forme există energia: ca energie liberă și ca energie legată. Iar în natură numai atunci se produce energie, când este dat cazul energiei libere. Vom căuta deci cauzele deslănțuirii energiei (Auslösende Ursachen) cari produc pășirea energiei în activitate.

Ca energia să se poată produce trebuie să fie un *ceva*, care să-o deslănțuiească dându-i direcția, ceea ce nu e altceva decât condiția săvârșirii muncii, adică *principiul entropiei.*

Și acum, înainte de a trece mai departe să ilustrăm legea perpetuării energiei cu un exemplu frapant luat din domeniul vieții economice.

Eu am 100 mărei, călătorind în Anglia îi voi schimba în 5 fonți, iar trecând mai departe în

America îi voi schimba iarăși în 25 de dolari. S'a schimbat forma dar valoarea a rămas aceeași.

Teocmai așa: clorofilul plantelor antediluviane, cari au acumulat energia soarelui pe atunci, ni-o redau energia aceea sub altă formă, dar tot în aceeași valoare înepoi.

Dar, precum uzurarul învârtind capitalul își reține o anumită parte pentru sine drept câștig tot așa și cărbunii de piatră din energia acumulată de milioane de ani (ca planta antediluviană) numai o parte ni-o redau ca energie și căldură.

Așa și mașina de vapor, ca mare uzurar, reține pentru sine foarte multe procente ale energiei ei numai o parte o redă ca muncă folositoare.

Vedem deci, că la fiecare prilej de transformare a energiei suntem uzurați primind numai o parte din capitalul fructificat. Datoria cea mai sublimă a omenirii culte este, ca energia disponibilă să o întrebuințăm cât mai rațional și să căutăm să fim cât se poate de puțin păgubiți.

Iar fiindcă pierderea această necontrolabilă se datorește în mare parte imperfecțiunii și prostiei omenești, trebuie să tindem pentru a obține tot mai mari rezultate în știință, a restrânge la minimum posibil această păgubire.

Revenind la *legea entropiei*, vom constata, că această lege ne arată hotarele între cari decurge deslănțuirea energiei. Ne arată direcția, în care e posibilă activarea energiei și în aceeași vreme ne arată în care direcție nu se poate întâmpla aceasta. Această lege ne mai documentează, că, întocmai ca și în viața anorganică, există o tendință fatală, care înădărește tot ce se întâmplă în univers. Dar să nu uităm că aceste două principii ale energeticii nu explică cauza fenomenelor, ci ne dau numai cadrele în interiorul cărora se întâmplă, tot ce se întâmplă.

În cadrul acestor două legi ale energeticii sunt infinit de multe combinații ale legilor naturii și studierea acestor combinații niciodată nu va avea sfârșit.

Să privim acum prin prisma energeticii activitatea generală a omenirii în toată complexitatea ei. Ea se compune din trei factori mari: ordine, energie și viață. O schemă sarbădă, care însă ne emoționează. Acești trei factori joacă rol în știința omenirii. Ordinea am făcut-o, nu se mai poate răsturna. Matematica, geometria, logica sunt științe cari și-au ajuns ținta cel mult mici modificări mai pot urma. Ele au intrat în relațiunile vieții noastre și fără aceste științe nici nu ne-am putea închipui viața de a fi.

Energia în epoca noastră e purtată din triumf în triumf, afirmându-se ca bază a biologiei moderne și a psihologiei analitice.

În biologie și în psihologie tot mai covârșitor rol va avea energetica.

Punând alături doi șoareci, unul ucis și altul viu, chimicianul nu va afla nici o deosebire, nici matematicianul — numai biologul.

Vom încă fenomenul poate nici odată penetrabil al vieții.

Știința energetică a înlesnit mult cunoașterea fenomenelor vieții, a produs însă mare confuzie în științele politice și în sociologie, neștiind cum și când să aplice legile ei. Așa mulți filozofi prin aplicarea falsă a energeticii au ajuns la rezultate iluzorice. Energetica a ajuns elementul determinant al științelor psihice cu toate că mulți nu voiesc a recunoaște că cugetarea ar avea vre-o legătură cu legile energeticii. Apoi pe aceștia îi întreb, de ce simt foamea după o muncă intelectuală?

Rog să fiți cu atențiune la prețurile introduse de mine!

Talii de batist 2—3—4—5 cor. talii etamine 5:50—6:50 cor. talii de carton 1:50—3 cor., jupeane de lyster 3—4 cor., haine pentru copii 2—3—4 cor., jupeane de clott 2:80—5—7 cor., șapei, pălării și șorțuri pentru copii.

Senzație: eravate pentru domni, foarte potrivite pentru gulere înalte, 1 bucată numai 20 fl. Cămăși pentru bărbați, băsmăluțe, cartoane, zefire cu prețuri ieftine. Ghete de pânză pentru copii 1—1:40 fl., pentru dame 1:50—3:40 fl., pentru domni 2:80—3:80 fl., trăsuri pentru copii, mare asortiment de umbrele și ploiere.

Wilhelm Andree, Sibiu—Nagyszeben, Dragonerwache.

Dar orișicât s'ar mistifica, întrebându-se rău legile energetice, să știm, că toate în natură se întâmplă în cadrele acestor două legi. Kant a enunțat imperativul categoric energetic: Nu prăda energia ei o valorifică. (Vergende sie nicht, sondern verwerte sie). De aceea eu am luptat pentru limba internațională, cercând să șterg hotărârea, care împiedică comunicația sufletească între popoare, pentru că ele cauzează mari pierderi de energie.

Ca încheiere fie-mi permis o mărturisire: mai adânc pătruns în viața mea soarta savantului Pettenkoffer. Dănsul adică a pus teza, că bacilii holerei numai în anumite cazuri infecționează trupul omenesc. El a avut așa mare încredere în veracitatea teoriei sale, că a înghițit un preparat de bacili de holeră și a esperiat prin sine însuși prin suferințele grozave ce le-a îndurat toate simptomele holerei notându-le până în clipa morții spre gloria științei.

Eu încă am dat destule dovezi, că sunt adânc pătruns de adevărurile stabilite în știință și de dragul lor chiar am fost nevoit să-mi părăsesc catedra din Leipzig, făcând abatere în multe privințe de la tipicul profesor german.

Am fericirea însă acum la apusul vieții să-mi văd realizat idealul făurit în cursul activității mele științifice. Pe baza legilor energetice am făurit teoria norocului, care este: să fii totdeauna optimist, ca să nu pierzi energie înzadar. Această teorie am demonstrat-o prin viața mea. Activitatea desfășurată de un om trebuie să fie produsul final al energiei rațional întrebuințate.

(Auditorul imens răsplătește pe ilustrul savant cu un vifor de aplauze).

Rap. Cerdac.

Din Mercurea

(Correspondență particulară.)

Cunosc această localitate de mai mulți ani. E lângă Sibiu așezată, cade în drumul țării. A fost fondată de sași. Românii abia de un veac își au începutul în această comună. Ca servitori fiind angajați, încetul cu încetul au ocupat teren, s'au sporit așa, că azi întrec numărul sașilor. Starea materială, în urma comasării încă li-s'a îmbunătățit, căci căpătând pământ de clasă mai inferioară, li-s'a dat teritor mai mult, iar lucrându-l cu insistență, azi îi vezi încet, încet ridicându-se la egal, ba peste sași.

Având noroc de conducători harnici și cu multe legături în diferite părți, au zidit o biserică model. Au ridicat apoi o școală frumoasă, au fost norocoși în angajarea învățătorilor, așa că creșterea copiilor și a generațiilor viitoare promise mult.

Din gândul curat al unor oameni de inimă s'a fondat „Cassa de păstrare din Mercurea” având și nobilul scop de a jertfi pentru binele de obște. Astfel au de an aproape 3000 cor. jertfește pentru scopuri culturale de binefacere din localitate și din alte comune.

Este deja de câțiva ani în localitate un număr însemnat de meseriași și neguțori înclugați în o rațiune, care prezintă frumoase progrese întru atingerea scopului pus.

De un an de zile există și o „Reuniune de cântări și teatru”. Din combinarea elementului intelectual, — fiind acesta în preponderanță reprezentat, — cu meseriași și țărance s'a format această reuniune, ce a ajuns la rezultate neașteptate. În anul trecut a aranjat în localitate două producțiuni teatrale, iar una în comuna Poiana. În anul trecut a dat un concert împreună cu teatru. Acel ș program s'a executat la Paști, pentru țărani, cari s'au datat a cerceta foarte bucuros astfel de producțiuni, iar la duminica Tomii, pentru intelectualii din loc și din jur. Aceasta a fost cercetată și de toți fruntașii intelectuali străini din localitate, cari au rămas uimiți de progresul făcut în timp așa scurt de reuniunea amintită. Au plăcut mult cântările: „Nu-mi place — îmi place”, „Negreța”, „Marș”, „Cisla”, având de soliști pe Virginia Păcurar, Alex. Iosof, Ioan Blaga, dr. Nic. Schiau, Ioan Tanase, Ioan Fleaca sub conducerea învățătorului Ieronim Puia și fiind cu acurateță și vioiciune executate. A fost tare de efect apoi piesa teatrală „Ibi la țară”, care a trădat o mare pricepere și curaj în interpretarea al diletanților Elisaveta Petrușin, Victoria Blaga, Virginia Păcurar, Octavian Sghurbea, Ieronim Puia, Nicolae Tâmpănar și Sever Aibu, bine cunoscuți pe scenă. Din

fondurile de mai înainte și din încasărilor producțiilor amintite s'a procurat apoi o scenă mobilă foarte practică ce a costat aproape 700 coroane.

Prestațiunile cu ocazia producțiilor ultime, cum zie, au impus și străinilor din localitate. Pentru români este aceasta o învingere fără samă, căci au dovedit pricepere și inimă, că și pe teren artistic-cultural se pot manifesta.

Astfel de prestațiuni însuflă respect și fac să fie considerați. Bine ar fi ca pe aceasta cale începută să se poată continua. ca inima angajată să-și aibă mulțumirea și ea tot mai mult să se poată contribui la ridicarea elementului românesc în ochii săi și a străinilor.

Cam în aceste condițiuni, destul de favorabile, se prezintă instituțiile publice din Mercurea. Sunt multămitoare și po' fi ca îndemn pentru orice comună de ale noastre.

În formarea de coruri, mai ales, ar trebui să fie o tendință a intelectualilor dela sate în aceste timpuri, când pe toate căile se cerea prigonirea graiului nostru.

Un binevoitor.

INFORMAȚIUNI

Arad, 7 Mai r. 1912.

Mersul vremei

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, pe unele locuri ploii, vijolii.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă pe unele locuri ploii.

Temperatura la amiazi a fost de 19° Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 5) kgr.)

Grâu pe maiu	11'80
„ „ octomvrie	11'32
Secară pe octomvrie	9'60
Cucuruz pe maiu	9'30
Cucuruz pe iulie	9'20
Ovăz pe octomvrie	9'10

Raiște

Om și câne.

— Sociologie. —

Motto: „Ihr lasst den Armen schuldig werden und selber lasst ihn dann der Pein...”
(Goethe).

Era pe vremea, când ascultam pandectele... Cu mîntea de optsprezece ani, abia impliniți, ușor te prinzi în painganișul acela fin, al celor mai subtile sofisme, cum l-au urzit pe tătul ascuțit al atot-despicătoarei lor mîni, jurisprudenții cei mai sîrți ai strămoșilor noștri, în pandectele și digestele lui Justinian de odinioară — temelie și astăzi, ale sacro-sanctei proprietăți particulare. Și cu mîntea de optsprezece ani, ușor te incurci. Și așa fi fost în stare să jur pe aceea sacro-sanctitate! Atunci...

Și numai câte odată, de obicei pe la finalul lunilor, când ni-se cam isprăvea cu moneda, singura noastră proprietate particulară între împrejurări și destul de precară; numai când ajungeam, ca abia câte cinci înși, să putem face rost de cel mult șapte creștari — în scopul unei cîme comune, urmate după prânzuri, de bună seamă nu copioase, căntînd să descoperim cu cea mai nerăbdătoare strădanie brutăria, în care se vinde pâinea cea mai încheiată, dar totodată și cea mai — ieftină; numai atunci mi-se elătina pe o clipă: aceea credință a sacro-sanctității! Stomacul și foamea sunt vecinicii răsvrătitori...

Iar când odată cei cinci, cu șapte creștari lustruiți la contul capitalului cooperativ, pentru cîma unei zile, ce nu î-și contase prânzul — avansaserăm pe unul în dugheana brutarului, a cărui vitrină o mîncasem de zece ori cu ochii — să ne acuireze cîma și cum stam noi, ceilalți patru, pînditori la ușă, că oare dreaptă și îndestulitoare îi va fi măsura — n'o să mai uit nici odată scena, când unul din cei pînditori ce eram, văzînd că brutarul, mai stă să taie din minusculea bucată de pâine, pusă la

cîntar, șopti celui din lăuntru, cu un accent de duioșie, pe care nu l-am mai auzit de atunci încolo: „Mă, spune-mă, să nu mai taie, că și ai-i prea puțină!” — Măsura-se bietul bucata cu ochii și — din stomac...

*

Da! Stomacul și foamea — fac revoluțiile...

Și nici nu mai știu: a fost aievea, ori o părere numai, care mă ispitește acum — după ani...

Dar o văd atât de clară cu amintirea și — vi-o spun:

Era o zi de sfârșitul lui Noemvrie, când începe gerul și se scumpese cărbunii, iar pe valorile Dunărei începe să zoiască ghițușul. O zi, în care negurile surse se năruiesc peste oraș, ca gândul păcatului în suflete. O zi, pe care deserații și sinucigașii și-o aleg de praznic...

Veniam din cealaltă parte a orașului, trecînd peste podul cel nou al Dunărei. Era seară și negură de nu-ți vedeai mîna, numai clipeciri tremurătoare de lumină înainte-ți în șir, indicînd direcția stradelor. Și de-odată mi-era parca am auzit un ploșcă... Și de-odată se face un zgomot și-o vîlmășală și se aud strigăto... Și-un țipet!... Iar când ajung la capătul podului.. poliștii și oamenii serviciului litoral, salvaseră... un om un sinucigaș... și-l duceau la secție, în temeiul legii... iar din învălăirea vorbelor am deslușit, că i-or fi fost cauza faptului: mizeria și... foamea!

Și-am trecut mai departe, cum mă dînce calea, pe cheul Dunărei în sus...

*

Dar n'am făcut cincizeci de pași.. era lumină mare, care spîncea plumburiul negurilor: ferestre de cafenele, cu lumea subțire, hoteluri somptuoase, cu portaluri scîldate'n lumină și vitrine... cu ce-ți drag ochilor și cu ce-ți lasă apă, mai ales în gura flămîndă...

Iar din ușa unei prăvălii de delicatessen iarăș mîntimpină zarvă și zgomot și vîlmășală: poliștii prîseră un om, un nenorocit... și-l duceau la secție... în temeiul legii... I-se făcuse nenorocitului de-o atîrnătură afumată... și a dat să o fure... iar din învălăirea vorbelor am deslușit, că i-ar fi fost cauza faptului: mizeria și... foamea!

Și m'am oprit, la o gratie de fier, care desparte malul de treptele, cari coboară la alvie și priveam zoiul ce-l duce apelo Dunărei...

*

Pe podișul din josul treptelor era o zarvă de căni. Vre-o trei, ori cinci, ori mai mulți... dar cîmei-mai știe!?

Se cioroboiau, în felul lor, asupra pradei unui os de ros furat — dar neasemănat mai urban decât oamenii între astfel de împrejurări. Iar isprăvindu-l, poate nici nu săturați de tot, începură să discute parlamentar, de totul parlamentar, căt ne umiseră. Și nu știu cum s'a făcut, că lo înțelegeam rostul, cuvînt de cuvînt...

Începuse unul mai mititel și mai tînuș: Pare-mi-se că dîncelea mai jos, se aruncase un om de pe pat, în Dunăre?! — Da, ca să se sinucidă! — Cum așa? — Apoi să vezi — răspunse dulăul — obiceiul omenesc... noi cîinii nu îl înțelegem, doar de aceea ne și taxează ei de căni... Când cred, ori simt, că li-s'a umplut cupa — eecace va să zică pe limba noastră, că nu mai au ce roade — pe ei îi obsedează deodată gândul sinuciderii... și-n urma foamei și a mizeriei, ei cată să-și ia viața... — Cum?! Mizerie și foamea la — oameni?! Că doar a lor e întreg orașul cu toate palatele, a lor sunt toate bunătățile și toate vitrinele... de unde doar foamea?! — A lor, da. Dar nu a lui, a celui ce s'a aruncat în Dunăre. Cunoști tu, ori ști tu ce va să zică: proprietatea particulară?! — Nu! — — Atât: ce-i al meu o numai al meu și ce-i binele meu, e pedeapsa ta! — Înțeleg acum; dar atunci pe cel flămînd și pe cel în mizerie, de ce l-au salvat poliștii, când hotărîse să se îneco și cum de-și primejdusă chiar viața lor salvându-l?! — Ba, fan dus chiar la secție și l-au pedepsit — completă al treilea. — De ce?!... Măi, voi sunteți cîini numai — replicase dulăul — dar știți voi ce va să zică: caritatea omenescă?! — Nu! — Nici eu — i-am auzit de pomenire și am văzut-o în practică, dar — n'o pot înțelege! — Nici noi! — s'o lăsăm dar încreată!

*

Încreată?!... Dar cum?

Iar cel cătelus — tînuș, dar oțelit, rămăsese nedumerit: Bine, bine, dar dincoace parcă duse-seră la secție un om, care de foame și de mizerie na voia să moară, și... a luat o bucată din vitrina cutărui!... De ce dar pedeapsa?! Caritatea de pe apă, de ce nu-i caritate și pe uscat?! — De ce? Dar înzadar ț-i-o și spun — ești cîme numai și nu o înțelegi — caritatea, care te scoate din valorile ghițoase ale Dunărei, se face justiție pe uscat și pe stratele orașului. Iar între caritate și justiție e tot atîta deosebire, ea și între apă și între uscat. E o concepție omenescă aceasta, iar voi cîinii n'o puteți înțelege! Ori da?! — D'apoi cum nu: viața de-o parte, viața de cealaltă — identic. Prinurmă

caritate — justiție — aceeași. — Da de unde — întreprinde dulăul — așa ar fi să fie, dacă nu ar interveni morala. Știi voi ce e morala? Aș! doar căni sunteți numai... Viață fără pedeapsă, ori moarte fără de vină! Înțelegeți?! — Nu! — Să rămână dar incurată!

Am plecat rușinat. Cum eram de 18 ani numai, a fost primădată, când a trebuit să mă rușinez înaintea unui dobitoac, înaintea unui căne. De atunci înceoacă s'a mai întâmplat. Mai cu seamă de când am scăpat de studiul sofisticeii pandectelor și am început să dibuiesc și prin d'ăi de sociologie.

Doamne, Dumnezeu, câtă lașitate mincinoasă întru scrutarea și spumerea adevărului! Și câtă deșertare apoi dela adulmecarea șfioasă a lui, până la intruparea cutezătoare a faptelor!

O Meng-Tszo! tu iscusit ucenic al lui Confucius din îndepărtata Chină, trăitor cu mai mult decât trei sute și mai bine de ani înaintea nașterii Mântuitorului nostru, când scriseseși odinioară că: *„Numai în puterea celor, a căror cultură intelectuală se ridică peste comun, ca vecinic resimțind lipsa arzătoarelor necesități ale vieții, să-și pastreze totuși și totdeauna virtutea și echilibrul cumpănii sultatești. Aceasta e cauza, că valgului în măsura lipsei ce-o simte întru cele ce-s necesare pentru susținerea vieții, îi lipsește totodată și echilibrul sultetului și virtutea inimii și de aci înălțarea dreptății, pierzarea inimii, destrăul și necumplitul și că nimica nu-i ce ceea ce să nu fie capabil. Iar astfel ajungând fatal să cază în păcat, împatrivindu-se legilor — i-se face urmărirea și vine supus la aspră pedeapsă. Care va să zică: prinzi păcătoșenia vulgului cu rociul!”* — O pusistule Meng-Tszo! când scriseseși acest luminos adevăr, oare crezut-ai tu, că după două mii și mai bine încă două sute de ani, în urma morții tale totuși se va mai putea întâmpla în țări „civilizate”, ca în aceeași zi: om să fie pedepsit pentru că a voit să se sinucidă de foame și de mizerie și iarăși om să fure o afumătură, ca să nu moară de foame și de mizerie?!

Sfredeluş.

„Mica publicitate la Românul”. Cu începere dela 15 maiu st. n. ziarul nostru introduce „mica publicitate” pe pagina ultimă a numerelor de Joi și Duminică.

Fiecare cuvânt, pentru o singură publicitate costă 5 fileri, iar ori-ce publicațiune până în 10 cuvinte, 50 fileri.

Tara se trimite înainte în mărci ori prin mandat postal iar, la cerere, administrația ziarului răspunde prin scrisoare dacă se alătură cuvenitele mărci postale.

Credem de prisos să mai adăogăm că în „mica publicitate” a „Românului” nu vor putea să apară lucruri protivnice moralei publice.

Spre știre. Cu toate, că se poate ceti zilnic în fruntea ziarului nostru, finem s'o repetăm și aici că manuscrisele nepublicate nu se întipărez.

Cu atât mai vârtos, că poșta ungară le tarază ca scrisori, iar noi adesea trebuie să plătim în greu...

Concertul soc. acad. România Jună din Viena. Soc. acad. „România Jună” din Viena la 10 maiu n. 1912 va aranja în Viena, în acest centru de cultură străină, un concert, cu puteri artistice românești în concursul d-nei Valeria de Herbay născ. Papp, al d-relor Madeleine Cocorescu și Elena Topliceanu, a d-lui Silviu Florescu și a cunoscuților noștri artiști Stefan Mărcuș, Ionel Crișan și Ionel Rădulescu. Programul acestui concert îl publicăm în altă parte a acestui ziar.

Pentru fondul ziaristilor. Sâmbătă în 27 aprilie a fost la Cluj dl dr. Victor Onișor din Bistrița, și a ținut o prea frumoasă conferință despre Unirea țărilor românești și despre Cuza Vodă și autorul acestei Uniri și desrobitorul țăranilor.

Cetirea acestor lucruri de învățătură pentru noi s'a făcut la Casina română, unde s'au adunat mulți domni de ai noștri și tinerii dela școlile înalte. Și toții au rămas prea mulțămîți de cele auzite.

D. Onișor va mai ținea o astfel de cetire,

când va aduna și bani pentru ajutorarea aceloră, cari muncesc la gazete pentru luminarea poporului.

Despărțământul „Gherla” al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român va ținea adunarea generală anuală la 2 iunie a. c. 4 ore d. a. în sala școlii gr. cat. din Nicula cu următorul program:

Deschiderea adunării. Alegerea unei comisii pentru verificarea procesului verbal. Raportul comitetului cercual despre activitatea sa. Alegerea unei comisii pentru cenzurarea raportului. Alegerea unei comisii pentru încasarea taxelor și înscrierea de membri. Prelegere populară. Raportul comisiilor alese sub n-rii 4 și 5. Conferință. Alegerea a 2 delegați pentru adunarea generală a Asociațiunii. Eventuale propuneri. Abzicerea directorului și a secretarului respective a unui membru din comitet. Închiderea adunării.

La aceasta adunare sunt invitați și rugați să partice toți membrii Asociațiunii locuitori pe teritoriul despărțământului „Gherla”, cum și toți cari doresc promovarea culturai poporului român de pe teritoriul acestui despărțământ și vreau să conlucre la aceea.

Din ședința comitetului cercual ținută în Gherla la 18 april 1912. Dr. Petru Fabian directorul despărțământului. Dr. Vasile Moldovan secretarul despărțământului.

Programul concertului societății academice „România Jună” de Vineri, 10 maiu 1912 st. n. ora 7 și jumătate seara din Josefssaal, VIII, Josefsg.12 e următorul: 1. a) Chopin: Chant Polonais, b) Saiaș Săins: Etude en forme de vals. D-ra. Elena Topliceanu; 2. a) G. Dima: Murgur, mugurel, b) Flotow: Romanze aus d'opera „Marta”. dl Ionel Rădulescu; 3. N. Leoncavallo: Prolog aus d'opera „Bajazzo”. dl Ionel Crișan; 4. a) Rich. Strauss: Lento ma non troppo aus d'Violin Concert, b) Zarzecki: Mazurka, dl Silviu Florescu, acomp. d-na S. Florescu; 5. a) C. Chaminade: Sans amour! (Ch. Fuster), b) L. Slansky: Das Zigeunermädchen. (Fr. Mautlner), c) E. Papp: Cântec românesc, d-na Valeria de Herbay n. Papp; 6. a) Mendelssohn: Hochzeitsmarsch und Elfenreigen aus „Sommernachtstraum” von Shakespeare, b) Chopin: Polonnis. As-dur. Dra. Madeleine Cocorescu; 7. G. Aerd: Romanze aus d'opera „Aida” (I. Act), dl Stefan Mărcuș, acompaniamentul la pian de: dl Ionel Hosan. Prețul 20 bani.

O ligă a siucidului. Un domn a întemeiat acum cât-va timp, la St.-Petersburg, o ligă a siucidării.

În curând liga a ajuns un succes colossal. Numărul membrilor ei crește în fiecare zi.

Intruniri foarte vioae au loc la date fixe. Se agită tot felul de chestiuni... vitale.

Pe lângă acestea întretine o număroasă corespondență și destul de originală.

De pildă o scrisoare de condolență unui prieten care n'a reușit să se sinucidă nici după a treia încercare.

Alta de felicitare familiei unui membru care a reușit să-și pue capăt zilelor etc. etc.

Nenorocire în stația dela Măndruloc. O nenorocire care probabil va costa viața unui om, s'a întâmplat eri în stația motorului dela Măndruloc. Motorul ce venea de cătră Arad a surprins pe șine pe țăranul Ion Ciupuliga și isbindu-l cu putere l-a doborât la pământ la o distanță de vre-o câți-va metri înainte. Pe nenorocitul Ciupuliga l-au adus în stare de inconștiență în spitalul din Arad, unde se luptă de prezent cu cele mai grozave chinuri. Nici azi nu și-a revenit la conștiență, așa că până acum nu i-s'a putut lua interogatorul.

„Societatea meseriașilor din Blaj” va aranja o producțiune corală teatrală împreună cu dans, Sâmbătă la 11 mai n. 1912 în sala „Otelului Unvers” sub conducerea dlui profesor Iacob Mureșianu cu următorul program:

Imnul „Astrei”, de I. Mureșianu, cu acomp. de muzică. Intăia scrisoare de dragoste, monolog

de S. Bornemisa, predat de d-șoara Victoria Christian. Năluca, baladă populară de I. Mureșianu, cor cu soli și acomp. de pian. Soli: Dna Maria Kamf și d. Aug. Gruiția. Declamație comică, predată de A. Păcurar. a) Hai leliță'n vârf de munte de I. Crișan. b) Numai una de G. Coșbuc. c) Haiducul de T. Teodorescu, coruri mixte și Nobila Cerșitoare, comedie într'un act de V. Alexandri. Venitul curat este destinat fondului „Societății”.

Pentru comasări. Suntem informați că în mai multe comune românești sunt în curgere comasări. Cei interesați au lipsă la efectuarea lor de expert.

Având cunoștința unui distins expert român îl recomandăm comunelor românești.

Doritorii se pot adresa redacției.

Inteligența din Jucul-inferior cu concursul tinerimei universitare române din Cluj, din prilejul ședinței festive ce se va serba prin comitetul cercual al despărțământului Cluj al „Asociațiunii” în comuna natală pentru comemorarea centenarului marelui bărbat George Barițiu va aranja duminică la 12 maiu st. n. 1912 un maial. Prețul de intrare după plac. Începutul la 7 ore seara. Pentru vic-tuale se îngrijește comitetul aranjator, pe lângă prețuri moderate. Beneficiul net se va folosi pentru augmentarea fondului de zidire al bisericii.

Atentat în Zărând. Un caz foarte misterios până acum încă nedescoperit ține în agitație întreagă populația din comuna Zărând și-i dă delu-cru jandarmeriei de acolo. Economul bine situat Vasile Ardelean a fost trezit din somn de un sgomot în noaptea spre 2 maiu. Privind pe fereastră afară a văzut câte-va limbi de foc ridicându-se lângă jirada de paie. Într'o răsuflare a fugit afară și-a stâns focul. A găsit rămășițele unui fitil și astfel a văzut, că focul a fost pus anume. N'a făcut arătare la jandarmerie, deoarece voia însuș să-l prindă pe răufăcătorul. În noaptea următoare s'a pus deci la pândă cu pușca umplută. Pe la 9 ore a zărit deodată, cum fuge o negreață de sub fereastră. A împușcat după ea, dar n'a nimerit-o. Privind pe fereastră vede cum arde un fitil aprins pe părcană. Eșind afară să stingă fitilul, a aflat că acesta conduce la o lădiță de tinichea umplută cu enie, darabe de fier și cu vre-o jumătate de chilă praf de pușcă. Pe aceasta apoi Ardelean a făcut arătare la jandarmerie, dar toate cercetările făcute până acum au rămas fără rezultat.

„Ustredna Banka Ucastinny Spolok” Budapesta. După cum ni-se comunică, la institutul susnumit s'a introdus cu 1 Mai frecvența simplă, durând orele oficioase dela 8—3 p. m. Aceasta până inclusive luna Septemvrie.

Baie de aburi pentru dame și domni. În scaldă „Opre” situată pe piața Tököly, Lunca și Vinerea p. m. între orele 3—6 stă baia de aburi la dispoziția on. dame. Pentru domni e deschisă baia de aburi zilnic dela 5 dimineața până la 1 oră d. a. Membri cluburilor și a societăților, militari, și poliția solvesc 70 fileri. Baia de aburi e transformată și din nou aranjată Prețul redus la cumpărarea alor 10 bilete e de 8 cor.

x Instrumentul bun e muncă ușoară. Acum când fiecare econom grăbește să-și procure coasă, atragem atenția asupra coasei „Korona gyémánt” care având tăiș și ascuțiș excelent și fiind ușoară isprăvim cu ea lucru întreit. Astfel nime să nu cumpere coase din Kőbánya sau din Somogy-Szill, pentrucă coasa „Korona gyémánt” se poate căpăta exclusiv numai dela *Lengyel testvérek* sau dela prăvăliile din Kaposvár.

— Ziarul „Românul, și, foaia populară „Poporul Român” se află de vânzare în București la librăria „Neamul Românesc” și la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziare Calea Grivița.

Înștiințare

Rugăm pe toți colaboratorii noștri și pe domnii care ne trimit material spre publicat să-l serie cu cerneală.

Manuscrisurile scrise cu creion nu se vor ține în seamă.

Ultime știri

Ședința camerei

Discursul d-lui Dr. Teodor Mihali.

Budapesta, 7 maiu.

Cel dintâi, care a luat cuvânt în ședința de azi a camerei a fost președintele clubului parlamentar al națiunilor nemaghiare, deputatul român dr. Teodor Mihali.

D-sa într'un lung și temeinic discurs, pe care-l vom publica mâine în întregime, a zăgăvit în culori cu mult mai reale decât toți oratorii de până acum adevăratul tablou al mizeriilor politice. Azi dăm abia o schiță fugărească a discursului.

Vorbind despre administrație, ca despre un izvor capital al mizeriilor, d-sa a constatat că față de populația nemaghiară administrația manifestă aceeași atitudine ostilă, ceea ce denotă că nici la conducerea ministerului de interne nu s'a operat nici o schimbare de concepție. Cu interesele populației nu-și bate capul nimenea, nici în comitate și nici în sânul corpurilor legiuitoare. Atitudinea aceasta a forurilor legale e una din cauzele principale ale emigrației.

Vorbind despre necesitatea reformei electorale pun în evidență tendințele meschine ale diferitelor cercuri politice ungurești. Reforma electorală nu se poate întemeia decât pe principiul egalei îndreptățiri a tuturor neamurilor din țară. Aceasta atât în interesul special al bunei dezvoltări a statului, cât și în interesul monarhiei.

Vorbește pe larg despre necesitățile politice cari reclamă cu ajutorul reformei o radicală schimbare de sistem și proclamă în numele partidului național românesc votul universal, egal, secret și după comune.

Polemizează apoi cu reprezentanții ideologiei șovine și conchide, că politica de maghiarizare e cea mai ireală din câte se pot concepe în Ungaria.

D-lui Mihali îi răspunde deputatul micilor proprietari Stefan Szabó, care pretinde că națiunea maghiară e generoasă și îngăduitoare pentru cultura „naționalităților” și conchide că pricina antagonismelor naționale din Ungaria sunt — „agitatorii”. Ungurii nu vor tolera niciodată o politică antipatriotică și cu tendinși de a împărți teritoriul țării în cantone naționaliste.

Bibliografie

—x—

Zilele aceste apare în tipografia noastră o broșură de opt coale a colaboratorului nostru Gavril Todica, formând fasciculi II—III din anul II al publicației științifice a d-sale. Broșura cuprinde informații bogate asupra unor instituții economice-financiare, precum: Credit, Bani de hârtie, Bănci de emisiune, cu privire deosebită la Banca Austro-Ungară și Banca Națională a României, Bursa și operațiile de Bursă, Carteluri, Trusturi, Comerțiu, Vamă, Convenții comerciale. Fără cunoașterea acestora nu pricepem temeinic nici o chestie eco-

nomică, ori financiară. Cum tocmai în zilele noastre, trebuie să acordăm atenție excepțională preocupărilor de ordin economic: scrierea d-lui Todica vine tocmai la timp. Nădăjduim că numeroasa gardă a funcționarilor de bancă, a băncilor și altor intelectuali pricepători va răspândi după cuviință broșurile economice ale colaboratorului nostru. Anul întreg (4 broșuri) costă cor. 5, iar broșura dublă II—III cor. 2.50. Comandele se pot face atât la Librăria Tribuna, cât și la autor în Geoagiu (Algyógy), Hunyad m.

*

ISKOLAI ÉRTESITŐ — AVIZ ȘCOLAR

bucata à —30 fil.

Propise (corecte) 100 buc. à 1.20 + 30 fil. p.

se vând prin

LIBRĂRIA DIECEZANĂ din Arad.

Rubrica de șah

sub conducerea maestrului **Georghe Maroo** (Viena).

Partia 25.

S'a jucat la Lodz în octombrie 1908 între A. Rubinstein (alb) și F. Marshall.

1. d2—d4 d7—d5
2. Cg1—f3 Cb8—d7

Metoda aceasta se aplică mai arareori, deși nu e favorabilă.

3. c2—c4 e7—e6
4. Cb1—c3 c7—c6
6. e2—e4

Mai precaut ar fi e2—e3.

5. . . . . d5×e4
6. Cc3×e4 Cg8—f6
7. Ff1—d3 Cf6×e4
8. Fd3×e4 Cd7—f6
9. Fe4—c2 Ff8—b4+
10. Fc1—d2 Dd8—a5
11. 0—0 Fb4×d2
12. Cf3×d2 0—0
13. c4—c5!

Rubinstein își asigură prin aceasta un avantaj, care însă nu e de însemnătate mare.

13. . . . . b7—b6
14. Cd2—b3

Mișcarea aceasta pare a fi foarte energică. Dar cum regina adversarului abea va putea fi deplasată, era bine a considera eventual Cd2—c4:

14. . . . . b6×c5
15. Ce4×f6+ g7×f6
16. Dd1—b5 f6—f5
17. Ta1—d1

Cu nădejdi bune pentru alb; (17... Fc8—e6 se isbește de 19. Te1—e4; etc.)

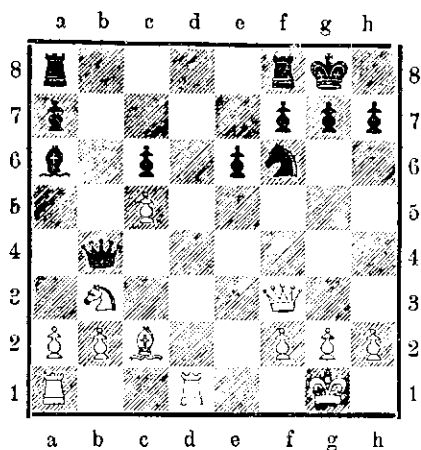
14. . . . . Da5—b4
15. Dd1—f3 Fe8—a6
16. Tf1—d1 b6×c5
17. d4×c5

Dacă calul lua pionul c5, urma:

17. . . . . Db4×b2
18. Cc5×a6 Db2×c2
19. Ca6—b4 Dc2—e4
20. Df3×e4 Cf6×e4
21. Cb4×c6

Judecând după 17. d4×c5, alb caută a se feri de remis.

Situația e aci:

17. . . . . Tf8—d8
Se jertfește un pion în interesul unui contra-
atac. Firește, nu prea de bună voie; căci 1. ex:
17. . . . . Fa6—b7
18. Td1—d4 Db4—b5
19. Fe2—d3

ar duce la pierderea reginei; 17. . . . Fa6—b5 nu e mai bun, căci 18. Td1—d4, iar 17. . . . Cf6—d5 direct periculos: 18. Td1—d4. 19. Df3—h5 ori chiar Fe2—h7!

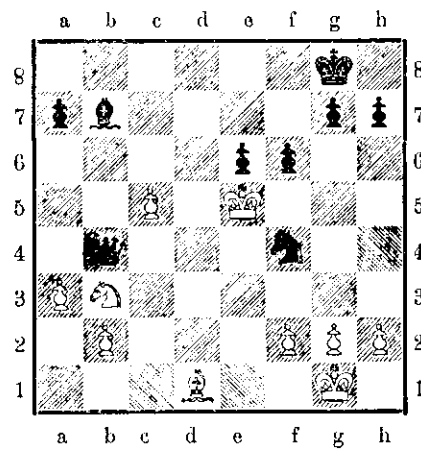
18. Df3×c6 Ta6—b7
19. Dc6—c7

Nu acesta e răspunsul potrivit. Trebuia

19. Td1×d8+ cu urmarea probabilă:
19. . . . . Ta8×d8
20. Dc6—c7 Td8—c8
21. Ta1—d1! g7—g6
22. Dc7—c5, cu avantajii pentru alb.
19. . . . . Cf6—d5
20. Dc7—c5 Cd5—f4
21. Td1×d8+ Ta8×d8
22. Ta1—d1 Td8×d1+
23. Fe2×d1 f7—f6
24. a2—a3

Se răpese reciproc reginele, dar alb salvează pionul c5, care îi constituie un punct de forță.

Configurația e acum:

24. . . . . f6×e5
25. a3×b4 Fb7×g2
26. f2—f3

Alb se precipită în perire. Mai bine era b4—b5.

26. . . . . e5—e4
27. c5—c6? e4×f3

Sfârșitul e iminent.

28. c6—c7??
E de neînțeles. E evident doară 28. Rg1—f2.
28. . . . . Cf4—h3+ și mat

POȘTA REDACȚIEI

V. P. Poezia „Solus” „nu e de rezistență”, parcă prevedea. Versul (i-e sprinton, ritmul și rima chiar ireproșabile. Inspirația nu e destul de largă. Te repeți în multe strofe.

Citește mult și serie puțin.

Mai așteptăm...

A. N. În toate poeziile ce ni-le trimiți înfluența covârșitoare a lui O. Goga stăpânește.

Altfel versul are calități și ceva vom da la tipar.

Pentruce nu faci începutul cu lucruri mai scarte?

V. St. Wallischof. Din cele două poezii trimise „Horia” ar merge, însă și aceasta cu refacerea celor din urmă două strofe. În ultima strofă versul e chiar greoi.

Dela d-ta am publicat și versuri în adevăr bune.

Cum se face?..

Valeriu Crișan, Blaj. Vă rugăm să nu ne mai trimiteți manuscrise pe ambele fețe ale filei.

Redactor responsabil: **Atanasie Hălmăglan.**

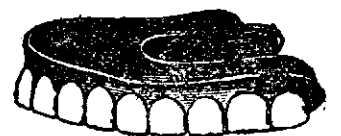
NAGY JENŐ,

specialist pentru dinți artificiali fără pod

CLUJ—KOLOZSVÁR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă garanția de zece ani.

Caut

Un candidat sau practicant de notar

in cancelaria comunei Fofeldea, cu aplicare stabilă. **Aureliu Milica**, notar (Fofeld) n. p. Holomány.

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană in cancelaria avocațială a subserisului: **Dr. Aurel Grozda**, avocat Buteni (Körösbökény).

In atențiunea celor-ce zidesc!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că reîntorcându-mă acasă după 8 ani de experiență câștigată în America, am deschis aici în loc, pe strada József főherceg nr. 1 (lângă „Victoria”)

un birou de arhitectură.

Primește tofelul de construcții în bransa arhitecturii, precum și transformări conform cerințelor moderne. La dorință servese cu planuri și prospecte. La dorință merg și în provincie. — Cu deosebită stimă:

IOAN CLAITI

zidar diplomat

ARAD, strada József-főherceg nr. 1.

H. DURATZO
fost șef. atelierului fotografic Mandy
Atelier fotografic
București, strada Gr. C.
Cantacuzino (România).

Gustați
Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru“.

BIROU COMERCIAL PENTRU IMOBILE
:: ȘI PENTRU CREDIT FONCIAR ::

Rezolvă în mod foarte culant cumpărarea și vânzarea de pământuri, vii, păduri și case. Mijlocește împrumuturi noi și convertează grabnic și favorabil datorii vechi, atât în loc, cât și în provincie. Sunt prenotate actualmente mai multe case mai mici și mai mari din loc, precum și mai multe proprietăți. În caz de binevoitoare autorizare până la rezolvire nu se compută nici o cheltuială.

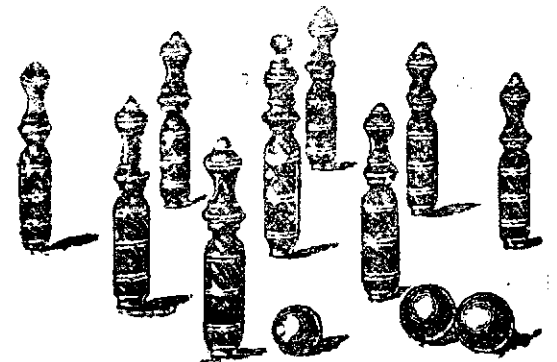
LUSTBÁDER ADOLF
birou de mijlocire conces. prin lege.
ARAD, piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 12.

Iohann Gensthaller
giuvaergiu și ciasornicar
în Orăștie Szászváros.
Filială în Szászsebes.

Vânzare de juvaere, de aur și argint și ceasornice pe lângă garanție și prețuri moderate. — Se fac orice reparaturi de juvaere și ceasornice de aur, repede, prețis și ieftin. Serviciu conștiințios.

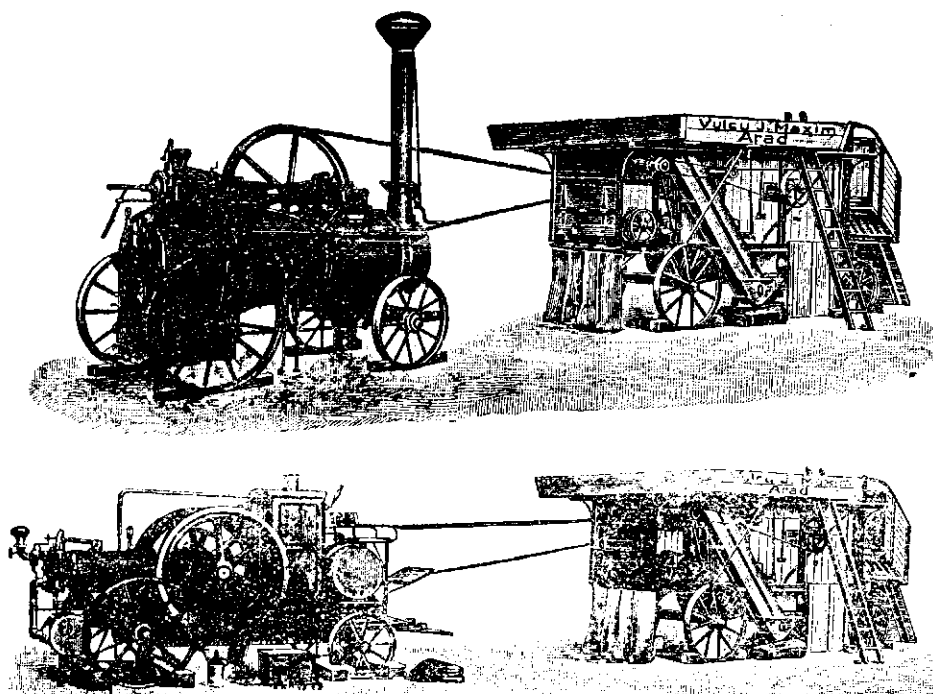
POLACSEK HENRIK, strungar artistic
Budapesta VII., Nagymezőutca 31.

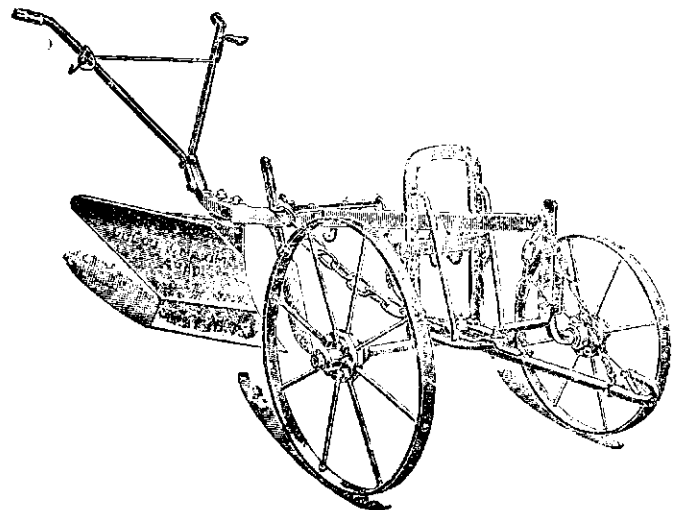
Recomandă fabricatele sale pregătite din lemn de prima calitate, ca bile pentru popici Lingnum-Santum, apoi articole pentru aranjamentul cafenelelor, precum: bile, daciuri pentru biliard, șahuri, domino, rame pentru ziare, în prețuri foarte moderate Totodată iau în întreprindere tofelul de reparații în bransa mea, în preț mic. Comandele din provincie se execută prompt și solid.

MAXIM I. VULCU fabricant de mașini :

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Schimbarea locomobilelor de treerat, să umble singure, o cfeptuesc în prețuri moderate, după sistemele cele mai practice și cunoscute cu lanț, cu roate și cu transmission.

Tofelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez tofelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente mecanice-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábrián László, (lângă gara mare).

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

CIASORNICE, GIU-VAERICALE, GRAMAFOANE și PLĂCI :
cu plătire în rate, pe lângă garanție de 10 ani.

Cele mai ieftine din întreaga țară la
TOTH JÓZSEF,
orologier și chitrometric
SZEGED, Dugonics-tér 11.

Mulțime de scrisori de recunoștință! Reparații cu garanție de 5 ani. Trimit catalog românesc gratuit și francat. Cele mai bune plăci românești de gramafoane.

Cel mai frumos și cel mai ieftin cadou și suvenir este inelul cu litere alui Fischer, care se poate lărgi și strânge, cu literă după plac. — Prețul în bani gata: inel de argint, aurit 2 cor., inel de aur 14 carate 5 cor. și aur cu mărgăritare și pietri turchestan 7-50 cor. cu 3 briliante 38 cor. Porto și împachetarea 70 fl.

IGNATIE STIGSINSKY
zugrav și văpsitor, negu-
: storie de văpsele :
== LUGOJ, ==
Palatul evangelic-reformat.
Telefon nr. 164. — Telefon nr. 164.

Sunt recunoscute de calitatea cea mai bună

GHETELE

pentru doamni, doamne și copii, pregătite în atelierul propriu al „Asociației călțunarilor aradani”, și se pot procura : : cu prețurile cele mai moderate. : :
Director: IUSTIN OLARIU.
ARAD, Szabadság-tér nr. 14.
(Filiale în PISKI și CERMEIU).

Folosește Doamnă

„Crema Margit” a lui Földes
ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit” este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore. Deoarece „Crema-Margit” o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceea își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit” e nestricăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

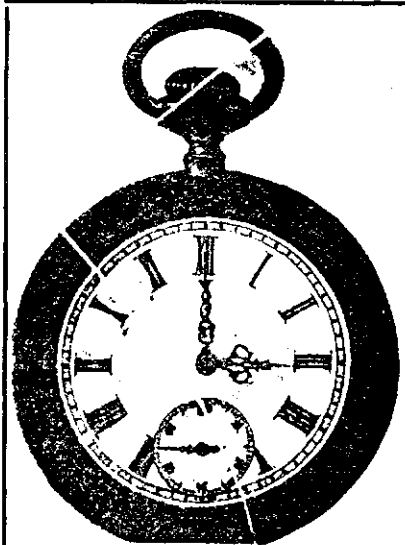
Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fl. ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:
Laboratoriul lui Földes Kelemen
A R A D.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **banii gata**, cât și în **rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János
orologier în Szeged.
Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Horváth Béni
mechanic
Nagyvárad, Kosuth Lajos-u. 18.

Recomandă în atenția publicului din loc și provincie, **atelierul său mechanic** aranjat din nou, unde primește comenzi și **reparații** de lucruri ce aparțin în branșe, precum

Mașini de cusut
Mașini de scris
Biciclete și
Gramafoane etc.

Utensiliile acestor mașini le are în depozit.
Reparaturile se efectuează repede și prompt.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboeală dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintească că firma a cetit-o în ziarul „Românul”.

Comandele cu poșta conștiințios și punctual.

Premiat cu medalia de aur. Fondat: 1867.

EMERICH BOKODY
și FIUL

Atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică
SIBIU—NAGYSZEBEN strada Sag nr. 32.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc. în bucate gata sau desfăcute deolaltă, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă.

Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore.

Haine de doliu se execută cât se poate de repede.

Plisură proprie.

Să sprijinim industria locală!

Cel mai mare depozit de pălării din Făgăraș și împrejurime a lui
IOAN WELTHER MAESTRU de pălării
FĂGĂRAȘ, piața Ferencz József-tér 17.

Recomandă în atenția m. st. public din loc și împrejurime depozitul său foarte bogat în pălării, de cea mai bună calitate pentru femei, bărbați și copii, precum și pălăriile de model pentru femei după cea mai nouă modă din Paris, Viena și Budapesta, și șapei de sport pentru copii, pălării de sport dela 1 cor. 40 fl. în sus. Are în depozit strălucitoare de vin și rachiu. Călcatul cilindrelor se execută la moment. Primește curățirea și văpsirea pălăriilor pe lângă prețurile cele mai favorabile.

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante
plăciere? numai

la fabrica **Gustav Schmidt**, SIBIU Piața-mare
de plăciere în palatul **Bodenkredit**

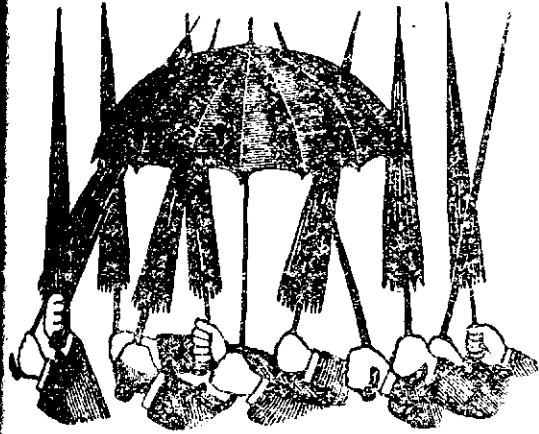
se pot afla noutățile cele
mai moderne

En-tout-cas

și

plăciere

pentru dame și bărbați
în executare perfectă și
estetică, de calitatea cea
mai bună **cu pre-
țurile cele
mai ieftine.**

In atențiunea damelor!

Primul atelier de corsete vieneze

**IOSEFINA
BINDER**

LUGOJ, str. Bonaz nr. 13.

Pregătește pe lângă garanția, după
ultima modă **corsete dinainte
drepte**, cari lasă liber stomacul, dar
nu exerciază nici o apăsare asupra
corpului, cu toate aceste apasă în jos
abdomenul.

Mare magazin de corsete și legă-
toare pentru șolduri, legătoare
pentru piept și legătoare pentru
ținerea dreaptă a corpului.

Atelier pentru pregătirea corsetelor!

Cel mai convenabil atelier din sudul Ungariei.

THE VERA

American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

din timpul
modern pen-
tru dame,
domni și
copii se află
numai în
asortimentul
prăvăliei de
ghete, pălării și articlii
de modă pentru băr-
bați alui

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

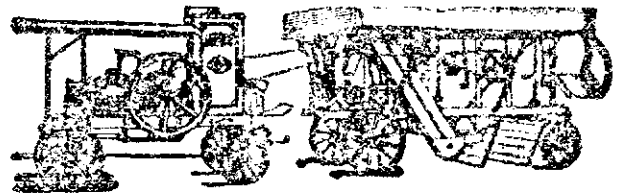
BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO“ original.

Locomobile de benzin și Garnituri
de trierat cu motoare complete.
Motoare de sine mișcătoare. Mo-
toare de ulei brut și gaz sugător

construște în cele mai bune condițiuni

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: **Timișoara-Iosefin,**
Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente!

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cinci fabrici cu aproape 8000 lucrători și funcționari!

Români! Replantați viița, cu altoi de la firmă română!

„MUGURUL“

INSOȚIRE ECONOMICĂ ELISABETPOLE
ERZSÉBETVÁROS — (Kisküküllő vm.).

Altoi de vițe!!

Calitate distinsă, pe lângă cele mai
moderate prețuri și soiuri de vin de masă
viță americană cu și fără rădăcină.

Ochiari de altoit, viță europeană cu
rădăcină.

Se află de vânzare la însoțirea eco-
nomică

„MUGURUL“
ELISABETPOLE — ERZSÉBETVÁROS.

Material disponibil în altoi peste
trei (3) milioane.

Secolele noastre de altoi n'au fost
atacate de peronosporă.

Altoii sunt desvoltați la perfecțiune.

La cumpărări pe credit cele mai
ușoare condițiuni de plată!

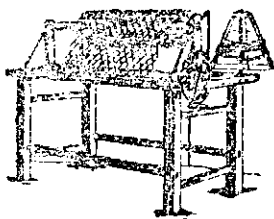
La cerere preț curent și instrucțiuni
gratis și franco!

Români! Trimiteți băeții la cursul practic de altoit!

Români! sprijiniți firmele românești că numai acelea vă vrea binele.

— Prima condiție de reușită este de a folosi material solid! —

Cele mai ex-
celente instru-
mente pentru
săparea de

fântâni arteziene le pregătește
și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
Hódmezővásárhely,
VI., Ferencz-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, co-
munele, singuraticii: singuri pot face să-
parea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pen-
tru împletitul de sîrmă.

Catalog de prețuri trimis gratis și franco.

Premiat la 6 expoziții.

TIMBALE!

Timbalele inventate de mine, cele mai
moderne, cu organism dublu de oțel, foarte
trainice și de o rezonanță deosebită se pot
comanda numai de la mine, cu prețurile
cele mai moderate, pe lângă ga-
ranție de 5 ani.

Mészáros Ferenc

fabricant de cimbale.

Budapest, VII., Bethlen-u. 39.

Prețurile, la cerere, se trimit gratis. Cores-
pondența intrucât se poate să se facă în limba
ungurească, germană sau sârbească.

: Atelier de croitorie :

Ioan Avram,

→ Bistrița ←

Strada Iemnelor Nr. 63.

nl casa Dr. Onișor, peste drum
de casa comitatului.

P. T.

Am onoare a aduce la
cunoștința on. public, că
mi-am deschis modestul meu

atelier de croitorie

în strada Iemnelor nr. 63, unde l-am
mărit și aranjat după cele mai nouă rece-
rințe, astfel că acum sunt în plăcuta poziție
de-a putea ținea în depozit permanent o
cantitate însemnată de stoffe și alți articli
de bransă. — Materialul este cel mai bun,
prețuri cât se poate de moderate, comanda
urgente se efectuează în cel mai scurt timp.

Dacă stropești cu „FORHIN”

I - ai mai pu-
țină bătaie
de cap,

II - a lucru
mai puțin,

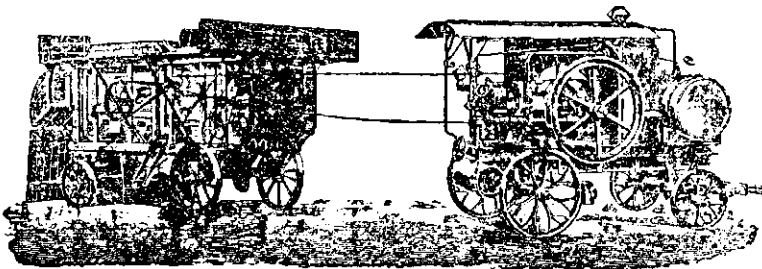
III - a cheltuială
mai puțină!

deoarece „FORHIN”-ul este
MICTURA DE BORDÓ
adesea îmbunătățită. Se lipește
ușor chiar și de frunzele umede.
La ori-ce brumă poți se
stropești, nelăsând nici un
fel de sediment (drojdie).
Multime de scrisori de mul-
țămă și recunoștință.
Pregătim invenția drului Aschen-
brandt de Rézkénpor și Bordolpor.
Cere prospect gratuit și franco
dela fabrica

„FORHIN” BUDAPEȘT, VI.,
VACZI-UT 93.

Fabrica de mașini și turnătorie de metale **Fürst Antal,** Timișoara-Fabrică
Ștrul stâng al Begel nr.
11. — (în casa proprie).

Primește spre lucrare: diferite piese pentru mașini de abur, în ori-ce
mărime. Garnituri complete pentru mori și fabrici de spirt.
Cilindree se găuresc la fața locului fără desaranjament.

Ori-ce reparație la cazan ori
mașini o face în execuție
solidă, cu preț foarte ieftin.

Fabrică: Cazane nouă
pentru aburi și dula-
puri p. locomobile.
Ciselește și curăță cilindre
pentru mori.

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru
ascuțire artistică și homoru.

SZATMÁR,

casa-Lévay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman. pentru pre-
gătirea și ascuțirea oricărui
soi de cușite, ca cușite pen-
tru căsăpie și bucătărie, pen-
tru masă și bricege, unelte
pentru ciobotari și cojocari
precum și ascuțirea bricelor
pre lângă prețuri convena-
bile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor
scoatesc taxa numai pentru 5.

Premiat la a. 1902 din partea expozi-
ției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpucar,

— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuci de
piele, păsă, mătase și catifea, pentru băr-
bați, dame și copil cu prețurile cele mai
ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis
gratuit. — Revinzătorilor li-se dă rabat.

JOHANN SEIBEL

strungărie artistică aranjată pe putere
de mașini în

Brașov, Str. Lungă No 45.

Pregătește și ține în depozit dopuri și pipe
pentru buți, de cea mai bună calitate, apoi da-
cure, bile și popice pentru biliard și popicarie
precumși totfelul de picioare pentru masă,
pelângă prețurile cele mai moderate. Celor
cumpără a doua oară li-se dă rabat.
— Lucrări de ornament. —

Țesetorie artistică

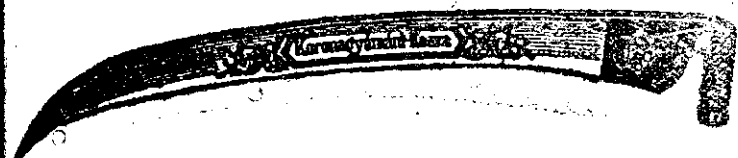
Schmidt János és Társa

Pécs, Király-utca 21.

Dis ins la expoziția din Budapeșt, Seghe-
din și Cincibiserici (Pécs).

Pregătim totfelul de pânză, damast,
rufe pentru pat, ștergare, pânzături,
servete, perini, albituri pentru domni
și dame. — Trusou complet pentru
domnișoare.

ne credeți că este în interesul D-voastră dacă comandați coasa „Koronagyémánt“

Cu coasa „Koronagyémánt“

o dată se poate cosi ziua întreagă deoarece e făcută din diamant, coase rele și moi nu se găesc între ele. Pentru trămbița fiecărei bucăți garantăm.

75 80 85 90 95 100 110 cm. la comanda de 10 buc. 1 buc. 1'80 1'90 2. — 2'20 2'40 2'50 2'60 cor. buc. 1 se dă rabat.

Comandele se pot face prin depunerea banilor înainte pe lângă rambursă la **Lengyel Testvérek** magazin de coase „Koronagyémánt“ Kaposvár, Fő-utca 22 T.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

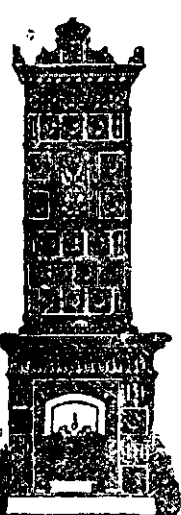
fotograf

Sibiu — Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

Execută toffelul de icoane artistice.

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimii este primul. Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

Cu destuștri servesc.

Karl Schulleri

atelier de cuptoare,

Sibiu, Târgul Fânului 7.

Execută:

cupatoare cu căhăli

În toate colorile, precum și încălzite în forma Meissner și Kastel, îmbrăcate în căhăli. Deasemenea construiesc cupatoare de fierd din căhăli albe și vinele.

Primesc și tot felul de reparaturi, ce se țin de bransa mea. Comande primește și dl Victor Roth, prăvălie de coloniale, Sibiu, Strada Sării (Salzgasse) Nr.

EDUARD LEXEN,

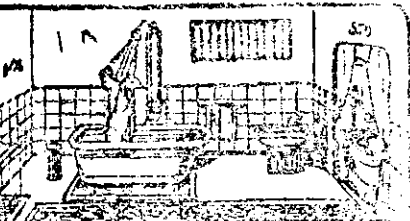
tinichigiu și antepriază de instalațiuni

Atelier: Strada Lungă Nr. 63.

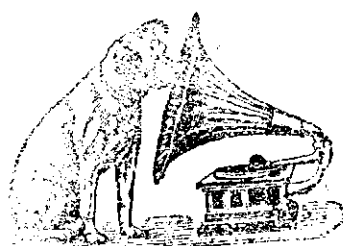
Brașov, Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 2.

Telefon Nr. 334.

recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galanterie la locuri, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal, vase de bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat și altele. Specialist în apaducte la case, canalizări, ducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor de baie.

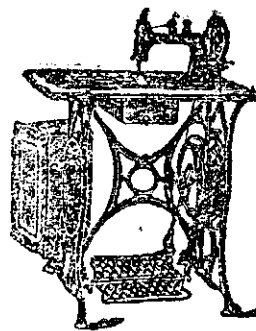
Lampe de carbid de toffelul dela 3 coroane în sus. — — Engrosiștilor li-se dau rabat. Depozit bogat în vâni de scaldat, cămine, ciosete etc. Serviciu conștiințios. Prețuri moderate. Reparație promptă.

Georg Barthelmie

mechanic

Brașov, Strada Portii Nr. 41.
(Colțul dela strada Sfântului Ioan).

Atelier pentru mașini, de scris, socotit, dictat și de cusut, apoi pentru aparate electrice și fizice, lampe electrice de buzunar, gramafone, plăci, ace, hârtie — de copiat și diferite utensilii. — Telefon 380. — Instructor pentru scris la mașină. —

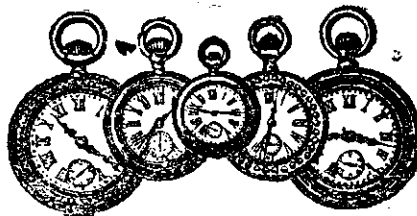
H. Miklós J.

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reispergasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a toffelul de

CIASORNICE

de buzunar și de părete și ciasornice deșteptătoare, precum și articli optici. Prăvălie de obiecte de aur și argint signate oficios.

Toate reparaturile se execută prompt și cu garanție.

Bumbera István,

croitor civil și preoțesc, croitorul preoțimel greco..oat.

Oradea-mare — Nagyvárad.

Edificiul Bazarului (partea spre teatru). Telefon 869.

Sezonul de toamnă și iarnă!

Au sosit stoffe moderne, englezești, scoțiene și indigene, calitatea cea mai bună. Costumele croială modernă, și lucrute cu mult șic. Prețuri moderate. Lucru cu mare atențiune. Singurul depozit de articole preoțești și bisericeste.

MOBILE IEFTINE ȘI BUNE

să pot procura numai la

Prima fabrică de mobile

PETRUȚIU & PLATZ

Sibiu — Nagyszeben, Strada Sării — Salzgasse 37.

Telefon Nr. 47.

Onoratul public este rugat înainte de a-și procura mobile să binevoiască a cerceta, (și fără a cumpăra) MAREA EXPOZIȚIE de toffelul de mobile de artă și simple, care stă zilnic spre vedere publică. Se atrage atențiunea asupra Atelierului propriu de SCULPTURĂ și TAPIȚERIE de primul rang.

Executăm toate lucrările de lipsă la biserică nouă și vechi. — Orice comandă se efectuește prompt, conștiințios, pe lângă deplină garanție și cu prețurile cele mai moderate.

Sam. Wagner.

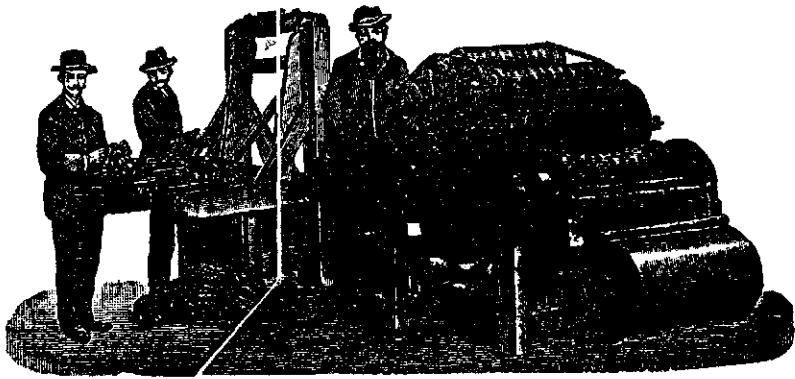
Prima turnătorie de fier Sibiiiană.
Mare fabrică de mașini agricole.
Atelier de mori și prăvălie de fier.

◆ NAGYSZEBEN. ◆

Cea mai neîntrecută fabrică de mașini agricole, executate cu cea mai mare precauțiune. — Mașini de lână diferite mărimi. Darace de lână. Lup pentru scărmanat lână. Piuă pentru abale (postavuri).

Foarte mare export în România și orient.

Instalează: mori de orice mărime Cilindre la mori pentru asortat făina. — Conducte de apă etc. — Efectuază: Cele mai bune țevi turnate pentru conducte de apă. Mare turnătorie de fier și alamă. Foarte mare depozit în țevi de fier de orice dimensiune. — Cel mai mare asortiment în mașini de treerat de orice mărime. — Foarte mare asortiment de MOTOARE dela 2 HP în sus, — pe lângă cea mai mare garanție. — Prețuri foarte reduse și condițiunile cele mai avantajoase. — Explicări și cataloage la cerere gratis.

Schwalb Adolf fia Vilmos

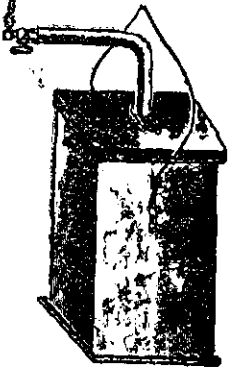
tinichigiu și mier.

Budapest, VII. Varseny-u. 8.

(Colțul străzii Murányi)

Pregătește toffelul de lucrări de tinichigiu, articole pentru bucătărie și gospodărie, unelte pentru stupărie, vase pentru mier. Fabricate de specialitate: măsuri de litru din tinichea albă ori nickel, cane pentru olei, lack ori petrolu, faclă, lămpi de carbid și alte articole tehnice.

Cassete pentru bani.
Catalog trimis gratuit și franco.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST,

VI., PALOTAI-UT 15—11.

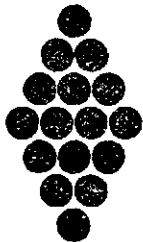

Linii funiculare, șghiaburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate »Balon«, căngi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

Schimbare de prăvălie!

Aduc la cunoștința on. mei mușterii, că

prăvălia mea de modă :
pentru bărbați și femei :

am mutat-o în strada Weitzer János nr. 8
(lângă poștă). — Rugând binevoitorul sprijin
sunt, cu deosebită stimă:

NÉMETH ISTVÁN.